

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Silja Soininen

Koulukuraattorin työ poikkeusoloaikana

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi

Sosiaalialan Koulutusohjelma

Opinnäytetyö

25.01.2021

Tekijä Otsikko	Silja Soininen Koulukuraattorien työ poikkeusolojen aikana
Sivumäärä Aika	36 sivua + 1 liite 25.1.2021
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaaliala
Ohjaajat	Lehtori Ulla Saukkonen Lehtori Kirsi Lautala
Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia tietyissä Keski-Suomen peruskouluissa toimivien koulukuraattorien työhyvinvointia ja työmenetelmiä korona-viruksen aiheuttaman poikkeusolon vuoden 2020 kevään aikana. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös kartoittaa, oliko poikkeusoloajalla vaikutuksia kuraattorien työhön ja minkälaisia ratkaisuja kuraattorit joutuivat tekemään poikkeusolonaikana. Toisena tutkimuskysymyksenä on selvittää kuraattorien työn kuormittuvuutta ja työhyvinvointia etätyöskentelyn aikana keväällä 2020. Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena ja aineiston keruuseen on käytetty puolistrukturoitua haastattelua. Aineiston analyysissa ja tyypittelyssä käytettiin teemoittelua (kertomusjoukon jäsentämistä) ja tulokset jaettiin teemojen mukaisesti. Tutkimuksen tulokset kertoivat uutta tietoa poikkeusoloajan kuraattorien työhyvinvoinnista ja työmenetelmistä. Tuloksista paljastui muun muassa, etteivät kuraattorit kokeneet työnsä kuormituksessa kovin huomattavaa kasvua. Poikkeusoloaikana työtä kuormittivat kuitenkin työolosuhteiden epävarmuus, huoli oppilaiden hyvinvoinnista ja nopea siirtyminen etätyöskentelyyn. Tuloksia yhdisti haastateltavien mukaan luovat ratkaisut omassa työssä, joustavuus ja yhteistyön merkitys muun henkilökunnan kanssa. Haastateltavien hyvinvointia tuki poikkeusoloaikana sujuva viestintä, tiivistynyt yhteistyö toimijoiden välillä ja positiivinen suhtautuminen tilanteessa. Tietotekniikan käyttö lisääntyi merkittävästi poikkeusoloaikana. Haastateltavat kokivat tietotekniikan käytön suhteellisen helppona ja käteväenä. Tuloksista paljastui, että haastateltavat aikovat jatkossakin hyödyntää tietotekniikkaa enemmän työssään. Johtopäätöksenä kaikki haastateltavat kokivat oppineensa etätyöskentelyn aikana uusia ja luovia ratkaisuja työhönsä. Haastateltavat kertoivat, että poikkeusoloajan työskentelyssä oli paljon hyviä puolia, mutta kaikki haastateltavat tekevät mielellään työtään fyysisesti työpaikalla ja näkevät oppilaitaan kasvotusten. Kehittämistarpeina haastateltavat koulukuraattorit toivat esille mm. omaa työtään tukevan sosiaalisen verkoston tukemisen ja laajentamisen tarpeen, tietotekniikan ja sen sujuvan käytön koulutuksen lisäämisen sekä työnantajan tuen tarpeen poikkeusolonkin aikana.	
Avainsanat	koulukuraattori, työhyvinvointi, etätyö, korona

Author Title	Silja Soininen The work of school counsellors during exceptional circumstances
Number of pages Date	36 pages + 1 appendice 25.01.2021
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor(s)	Ulla Saukkonen, Senior Lecturer Kirsti Lautala, Senior Lecturer
The purpose of the thesis is to study the well-being and working methods of school counsellors in the certain primary schools in Central Finland during the spring of 2020 caused by the exceptional circumstances due to corona virus (COVID-19). The second purpose of the thesis is to map out whether the exceptional period had an impact on the work of the counsellors and what kind of the solutions they had to find during the exceptional period. Another research question is to study workload and well-being at work in counsellors' work during teleworking in the spring of 2020. The thesis was carried out as a qualitative research and a semi - structured interview was used to collect the material. Thematic design (structuring of the narrative set) was used in the analysis and classifying of the material, and the results were distributed according to the themes. The results of the study provided new information on the well-being at work and working methods of school counsellors during exceptional periods. The results revealed e.g. that the counsellors did not experience a very significant increase in the workload of their work. During the exceptional period, however, work was burdened by uncertainty about working conditions, concerns about the well-being of students and a rapid transition to teleworking. According to the interviewees, the results were linked by creative solutions in their own work, flexibility and the importance of cooperation with other staff. The well-being of the interviewees was supported during the exceptional period by smooth communication, intensified co-operation between the different participants and a positive attitude towards the situation. The use of information technology increased significantly during the exceptional period. The interviewees found the use of information technology was relatively easy and convenient. The results revealed that the interviewees intend to continue to use information technology more in their work. In conclusion, all interviewees felt that they had learned new and creative solutions for their work during the teleworking. Interviewees said there were many good aspects in working during the exceptional period, but all interviewees like to do their work physically in the workplace and see their students face to face. The interviewed school counsellors highlighted as development needs e.g. the need to support and expand the social network that supports one's own work, to increase the need for training in information technology and its smooth use, and the need for the employer support even in exceptional circumstances.	
Keywords	school counselor, well-being at work, teleworking, corona

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön tausta	1
3	Työhyvinvointi	2
3.1	Työn kuormitus	4
3.2	Työhyvinvoinnin teorioita	5
4	Kuraattorin työtä säätelevä lainsäädäntö	7
4.1	Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki	7
4.2	Lastensuojelulaki	8
4.3	Perusopetuslaki	8
5	Koulukuraattorin työn kuva	9
5.1	Oppilashuolto	11
6	Kuraattorityön kuormittavuustekijöitä	14
6.1	Sosiaalityön haasteet koulussa	14
7	Tutkimuksen toteutus	15
6.3	Aineiston keruu ja analysointi	16
7.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	18
8	Tulokset	20
8.1	Työn kuormittavuus	20
8.2	Viestintä ja yhteistyö poikkeusoloaikana	23
8.3	Työhyvinvointi poikkeusoloaikana	24
8.4	Asiakastyö	26
8.5	Oppilashuolto	28
8.6	Tietotekniikka	29
9	Johtopäätökset ja kehitysehdotukset	30
10	Pohdinta	32

Lähteet

35

Liite 1

38

1 Johdanto

Opinnäytetyön aihe syntyi ajankohtaisesta tarpeesta selvittää koronan vaikutuksista koulukuraattorien työhön. Tarkoituksena on selvittää oliko kevään 2020 poikkeusoloaikojen vuoksi etätyöskentelyyn siirtyminen vaikutusta koulukuraattorien työhyvinvointiin ja työssä käytettäviin menetelmiin ja asiakastyöskentelyyn. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusta varten haastattelin kolmea kuraattoria Keski-Suomesta. Kuraattorien omat kokemukset ja mielipiteet ovat keskiössä tässä tutkimuksessa.

Opinnäytetyön tuloksia voi tulevaisuudessa hyödyntää, jos koulukuraattorit aikovat jatkossa tehdä työtään etänä tai kevään 2020 kaltaiset poikkeusolot kouluissa tulevat uudestaan käytäntöön. Tutkimuksen avulla voidaan tarkastella minkälaisia muutoksia kuraattorit kokivat työssään ja heidän ajatuksiaan mahdollisista vastaavista poikkeusolojen vaikutuksista kuraattorin työhön.

Opinnäytetyöni teoriapohjassa käsittelen työhyvinvoinnin teorian tärkeimpiä kohtia. Työhyvinvointiin liittyvissä haastattelukysymyksissä ja niiden tulkinnassa keskityn tarkastelemaan kuraattorien palautumista työstään, koettua stressin määrää ja työyhteisön tarjoamaa tukea. Teoriaosuudessa pyrin avaamaan myös tarkemmin koulukuraattorien työtä ja sen tavoitteita. Kuraattorin työstä kertominen auttaa avaamaan minkälaisia muutoksia kuraattorit kokivat joutuessaan tekemään työtään etänä. Opinnäytetyössäni pyrin kuvaamaan, miten kuraattorit toteuttivat oppilashuoltoa ja asiakastyöskentelyä poikkeusoloaikana.

2 Opinnäytetyön tausta

Suomeen saapui yleisvaarallinen pandemia ns. koronaviruksen (COVID-19) muodossa. Tämä influenssavirus on levinnyt kaikkialle maailmaan, mikä voi aiheuttaa monenlaisia ja jopa hyvinkin vaarallisia oireita siihen sairastuneille ihmisille. Koska koronavirus levisi hyvin nopeasti ja uhkasi lamaannuttaa myös koko koululaitoksen, Suomen hallitus päätti sulkea keväällä 2020 valmiuslakiin vedoten kaikki Suomen oppilaitokset. Suomessa otettiin maaliskuun lopussa vuonna 2020 käyttöön valmiuslaki, jonka tarkoituksena oli suojata kansalaisia, taata kaikille ihmisoikeudet ja

turvata Suomen talous. Laki otetaan käyttöön silloin kuin yhteiskuntaa ravistelee kriisitilanne kuten edellä mainittu koronavirus. (Valmiuslaki 2011/1552.)

Pandemian seurauksena kaikki Suomen peruskoulut ja muut oppilaitokset sulkiivat ovensa kevään alussa 18.3.2020. Suomen peruskoulut aukesivat oppilaille uudestaan 14.5.2020, jolloin lähtökohtaisesti kaikki oppilaat palasivat pariin viikoksi kouluun ennen kesälomaa. Terveydellisistä syistä oppilas pystyi pidentämään opiskelua kotonaan. Peruskoulut toimivat etäyhteyksien avulla lähes 2 kuukautta keväällä 2020. Muut oppilaitokset, kuten toinen aste ja korkeakoulut, pysyivät fyysisesti kiinni koko kevätlukukauden ja toteuttivat opetuksensa etäopetuksen avulla.

Koulukuraattorien työn kuormittavuuden voitiin olettaa lisääntyvän vuoden 2020 alkukuukausien aikana uuden nopeasti leviävän viruksen takia, jolla oli voimakas vaikutus myös kuraattorien työhön koulumaailmassa. Tämä koulujen sulkeminen, joka kesti useissa kouluissa koko kevätlukukauden, aiheutti koulukuraattoreille monia uusia hankaluuksia ja tehtäviä (Hämeen Sanomat 16.3.2020).

Kuraattorien työnkuva muuttui poikkeusolon aikana, mutta avun tarve ei. Opetushallitus velvoitti oppilashuoltoa ja täten myös kuraattoreita tarjoamaan tukeaan oppilaille ja heidän perheilleen. Työ muuttui poikkeusolon ajaksi lähes kokonaan verkossa käytäväksi. Koulukuraattorien työtä tehdään kuitenkin pääsääntöisesti fyysisesti koulussa läsnä olevana. Etätyöhön siirtyminen oli monille kuraattoreille uusi asia. (Talentia 24.4.2020.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia koulukuraattorien työhyvinvointia ja työssä tapahtuvia muutoksia poikkeusolojen aikana. Tutkimuksen aihe on ajankohtainen, eikä aikaisempaa tutkittua tietoa juurikaan löydy. Tämän tutkimuksen kautta pyritään löytämään keinoja, jotka voisivat auttaa tulevaisuudessa vastaavien tilanteiden kohdalla, vallankin jos koulukuraattorit joutuvat tekemään työtään etätyönä.

3 Työhyvinvointi

Työhyvinvointi on laaja-alainen termi, joka käsittää työntekijän fyysisen, henkisen ja sosiaalisen työhyvinvoinnin osa-alueet. Työhyvinvoinnin käsitteenä on käytetty useita eri termejä vuosikymmenien ajan Suomessa, kuten työviihtyvyys, työtyytyväisyys tai

työkyky. Työhyvinvointiin panostamisella on monia suotuisia vaikutuksia työntekijän jaksamiseen.

Kuvio 1. Työhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä (Manka 2015)

Yllä olevassa kaaviossa työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät voidaan jakaa viiteen eri kategoriaan: organisaatio, johtaminen, työyhteisö, työ ja ”minä itse”-kategoriaan. Yksilö on vastuussa omasta terveydestään ja omista asenteistaan työtään kohtaan. Avaan näitä käsitteitä enemmän tässä kappaleessa. (Manka 2015: 106.)

Hyvinvoiva työntekijä tuntee työnsä tehtäväkuvat ja vastuunsa. Työssä täytyy olla riittävää itsenäisyyttä liittyen työtehtäviin ja päätöksiin, mutta työntekijän on saatava tukea niihin omalta työyhteisöltään ja johdoltaan. Koulukuraattori tekee koulussa itsenäisesti sosiaalialan työtä, mutta on vahvasti mukana oppilashuollon jäsenenä. Koronaepidemian vuoksi monien eri alojen työntekijät joutuivat ottamaan itsenäisemmän otteen etätöiden vuoksi. (Seppälä, Hakanen 2020.)

Terveelliseen työyhteisöön liittyy vahvasti avoin ja positiivinen ilmapiiri. Jokaisen työntekijän kuuluisi tuntea itsensä hyväksytyksi työyhteisössään ja saada vapaasti kertoa omista mielipiteistään ja ideoistaan. Hyvinvoivat työntekijät sairastelevat vähemmän ja luovat innovatiivisia ajatuksia töihin. Työhyvinvoinnin ollessa korkeana

työn tuottavuus ja laatu paranevat myös. Korkea työmotivaatio linkittyy työurien pituuteen ja samalla työpaikalla pysymiseen. (Sinokki 2016: 44.)

3.1 Työn kuormitus

Työuupumus syntyy työstä aiheutuvasta stressistä. Kognitiivisen stressimallin mukaan eri ihmiset kokevat työssään kohtaamansa asiat eri tavoin. Yksilön omat piirteet ja ominaisuudet vaikuttavat siihen, miten työntekijä kokee työnsä asettamat paineet ja vastuun. Siihen linkittyy myös oman elämän kuormittavuustekijät, kuten sairaudet ja elintavat. (Sinokki 2016: 79.)

Työterveys puuttuu ensisijaisesti työntekijöiden työstressiin. Työterveyshuollossa työskentelee moniammatillinen tiimi, joka arvioi kokonaisvaltaisesti työntekijän tilanteen ja sopivat keinot stressin lievittämiseksi. (Aulankoski, Lundhal 2018: 86.) Työstään uupunut työntekijä voi reagoida työstressiin eri tavoin kuten kyynistymisellä tai alakuloisuudella. Uupunut työntekijä kokee, ettei pysty vastaamaan työpaikan odotuksiin. Nämä tekijät voivat johtaa työntekijöiden sairauslomiin tai irtisanoutumiseen töistä. (Aulankoski, Lundhal 2018: 18–19.)

Työstä palautuminen voidaan jakaa kahteen eri osa-alueeseen: fysiologiseen ja psykologiseen. Fyysinen elpyminen katsotaan toteutuneen, kun työntekijän elimistön stressitasot ovat palautuneet normaalille tasolle ennen työstä aiheutuvaa stressiä. Kun työntekijä itse kokee olevansa valmis jatkamaan työtään, niin voidaan sanoa, että työntekijä on palautunut psykologisesti työstä aiheuttamasta stressistä. Palautuminen tapahtuu pääosin työntekijän vapaa-ajalla. Palautumista vahvistaa työntekijälle mielekäs vapaa-ajan tekeminen, esimerkiksi harrastukset tai mieluisten sosiaalisten kontaktien näkeminen. Vähäinen liikunta, oman ajan riittämättömyys ja sosiaalisen elämän vähäisyys heikentävät palautumista. Muita palautumista heikentäviä tekijöitä ovat muun muassa naissukupuoli, ikääntyminen ja perhe-elämän työläys. (Manka 2015: 46.)

Emilia Veijolan tekemän pro gradu -työn (2020) pohjalta voidaan tehdä muutamia havaintoja kuraattorien voimavaroista ja kuormittavuustekijöistä. Hänen tutkimuksensa perusteella kuraattorit saavat eniten motivaatiota itse työn sisällöstä ja asiakkaistaan. Myös toimiva työnohjaus auttaa omalta osaltaan. Kuraattorien työn itsenäisyys on myös yksi vahvuus työn kuormittavuuden selättämisessä.

Etätyöskentelyyn siirtyminen vaatii työntekijältä paineensietokykyä ja joustamiskykyä. Suuret ja äkilliset muutokset työnkuvassa luovat työntekijöille rasisitusta, koska heidän on omaksuttava uusia asioita nopeasti ja toimittava samalla ammatillisesti. Ammatillisen osaamisen päivittäminen tulee keskeiseksi muutoksen keskellä, mutta osaamisen kehittämiseen pitäisi varata aikaa. (Sinokki 2016: 21.) Suuret muutokset työssä herättävät usein voimakkaita tunteita työntekijöillä. Myönteinen ja välittävä ilmapiiri uhkaavissa muutostilanteissa on tärkeää. Työpaikalla kuuluisi olla mahdollisuus keskustella muutoksen herättämistä huolista. (Manka 2015: 112.)

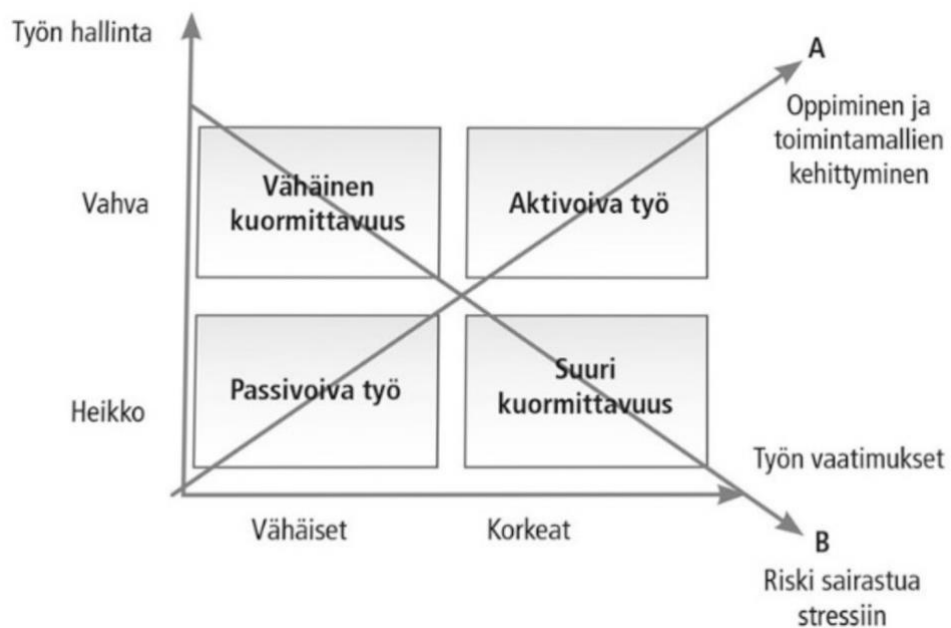
Digitalisaatio on muokannut vahvasti työn vaatimuksia. Tietotekniikan käyttö vaatii moniosaamista ja jatkuvaa tietotaidon päivittämistä työntekijöiltä. Digitalisaation myötä työntekijä ei ole sidottu tiettyyn paikkaan vaan pystyy tekemään työtänsä mistä vain käsin. Työpaikan kokoukset voidaan pitää kokonaan virtuaalisesti. Tietotekniikan avulla viestintä on nopeaa ja halpaa, mikä lisää työn tehokkuutta. Tekniikan hallinta voi tuntua monimutkaiselta, joten työpaikan johdon pitäisi mahdollistaa työntekijöilleen koulutuksia ja ohjausta teknologian hyödyntämiseen. (Sinokki 2016: 24–26.)

Koulukuraattorit yhä suuremmissa määrin hyödyntävät sosiaalisen median eri alustoja, jotta tavoittaisivat nuoret oppilaat. Koulukuraattorien omassa jäsenlehdessä ”Curator” tuodaan esille myös koronaepidemian aiheuttamat poikkeukselliset opetus- ja oppilashuollon järjestelyvaikeudet, joissa tietotekniikka (mm. sosiaalinen media) voi auttaa esimerkiksi luomalla helpon ja kätevän tavan yhteydenottoon ja pitoon kuraattorien ja oppilaiden välillä. (Curator 2020.)

3.2 Työhyvinvoinnin teorioita

Robert Karasekin työstressiteoria (1979) on laajasti käytetty teoria työn kuormittavuudesta. Hän kehitti työn vaatimukset ja niiden hallintamallin teorian. Työn ylikuormitus, rooliristiriidat ja työn aikapaineet luovat työn vaatimukset. Mahdollisuuksien luominen käsittää työntekijän mahdollisuudet vaikuttaa työnsä sisältöön, päätösmahdollisuuksiin ja työoloihin. Karasek päivitti teoriaansa vuonna 1990 ja lisäsi siihen sosiaalisen aspektin. Esimiehen ja työkavereiden tuki ja arvostus vähentävät työssä koettua stressiä ja parantavat työhyvinvointia. Työyhteisön vähäisen tuen saaminen johtaa myös epätoivottuihin lopputuloksiin. (Manka 2015: 26–18.)

Alla olevassa kuviossa (kuvio 2.) nähdään neljä erilaista työmallia: passiivinen, aktiivinen, leppoisa ja haastava. Passivoiva työ ei haasta työntekijää käyttämään tietotaitoaan, joten oppimis- ja keskittymiskyky vähenee ajan kanssa. Haastava työ kuormittaa liikaa työntekijää, joten voimavarat kuihtuvat, ja tämä voi johtua loppuun palamiseen eli sairastumiseen. Leppoisassa työssä työn vaatimukset ovat matalat, mutta työntekijällä ei ole paljon päätöksen valtaa. Työntekijä turhautuu tällöin, koska hän ei pääse toteuttamaan itseään ja tuomaan esille taitojaan. Aktiivinen malli on ideaali työntekijöille, koska työ asettaa korkeat vaatimukset ja työntekijällä on paljon päätösvaltaa ja itsenäisyyttä omassa työssään. (Manka 2015: 26–27.)

Kuvio 2. Erilaiset työmallit (Manka 2015)

Opinnäytetyössäni keskityn yhteistyön (sosiaalinen tuki), työn kuormittavuuteen ja vaatimuksiin liittyviin stressitekijöihin etätyöskentelyn näkökulmasta katsottuna. Vuorovaikutuksen vaikuttavat kuormitustekijät liittyvät esimerkiksi yksin tehtävään työhön, huonoon viestintään, yhteistyön heikkoon sujuvuuteen, esimiehen tuen puutteeseen ja epätasa-arvoiseen kohteluun. Itse työhön liittyviä kuormitustekijöitä voivat esimerkiksi olla liiallinen vastuu ja vähäinen päätösvalta, jatkuva kiire ja kasvava työ määrä, epäselvät työtehtävät ja tavoitteet.

4 Kuraattorin työtä säätelevä lainsäädäntö

Lainsäädäntö on tärkeä tukipilari sosiaalityölle, ja se ohjaa vahvasti työntekijöiden työtä. Lait antavat kuraattorin työlle kehykset, joiden raameissa kuraattorit toteuttavat koulusosiaalityötä. Oppilaan ja huoltajien täytyy pystyä luottamaan siihen, että kuraattori toimii lainsäädännön mukaisesti ja oikeudenmukaisesti heitä kohtaan. Lapsen etu menee aina kaiken edelle, ja kuraattori sitoutuu noudattamaan työssään sosiaalialan eettistä säännöstöä. Tärkeitä arvoja työssä onkin luottamuksellisuus, itsemääräämisoikeuden toteutuminen ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. (Talentia 2013: 11–15.)

Koulukuraattori on suorittanut joko yliopistossa sosiaalityön pääaineopinnot, tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut sosionomi voi uuden lain (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 7§) mukaan työskennellä kuraattorin nimikkeellä kouluissa. Vastaavilla soveltuvalla korkeakoulututkinnolla voi myös toimia koulukuraattorina. Kuraattorien työnkuva on keskenään hyvin samankaltaista työn arjessa riippumatta kouluasteesta. Kuraattorit voivat myös toimia esimiestehtävissä ja alueensa vastaavana koulukuraattorina, mutta tällöin vaaditaan sosiaalityön pääaineopinnot.

Oppilashuoltoon osallistuvana uutena toimijana on tullut viime vuosina koulusosionomin ammattinimike, joka toimii kuraattorin rinnalla koulusosiaalityössä. Koulusosionomin työn painopiste on ennen kaikkea ennaltaehkäisevässä sosiaalityössä. Heidän tehtävänkuvansa poikkeaa sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneen koulukuraattorin tehtävästä, koska koulusosionomi toimii enemmän oppilaiden arjessa. Koulusosionomeja on vielä vähän tällä hetkellä, ja heidän tehtäväkentästään käydään keskustelua. (Kettunen 2018.)

4.1 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Suomessa tuli voimaan vuonna 2014 uusi laki oppilas- ja opiskeluhuollosta. Laki koskettaa peruskoulua ja toista astetta eli lukiota ja ammatillista koulutusta. Oppilashuoltoa käsittelee oma lakipykälänsä (2013/1287), jossa määritellään oppilashuollon tavoitteet ja oppilaan oikeus oppilashuoltoryhmän tarjoamiin palveluihin. Näitä palveluita ovat esimerkiksi psykologin ja kuraattorin tarjoamat palvelut.

Lain mukaan oppilashuolto sitoutuu koulun hyvinvoinnin ja turvallisuuden tukemiseen ja lisäämiseen. Se takaa oppilaille tasavertaiset ja yhdenmukaiset oppilashuollon palvelut eri koulujen välillä paikkakuntaan katsomatta. Palveluiden on oltava helposti saatavilla kaikille oppilaille sosioekonomiseen asemaan katsomatta. Lain painopiste korjaavasta sosiaalityöstä on siirtynyt ennaltaehkäisevään näkökulmaan. Uusi laki painotti myös yhteisöllisen oppilashuollon tärkeyttä. Erityisesti juuri ennaltaehkäisevä työ oppilashuollossa on kuraattorin työn tärkeimpiä painopistealueita.

4.2 Lastensuojelulaki

Lapsilähtöinen työtapa vahvistui Suomessa 2000-luvun alussa. Laki vahvistaa lapsen osallisuutta päätöksiin kuin myös vanhempien osallistumista lastensuojelun eri vaiheisiin. Lain tarkoituksena on turvata alaikäisen lapsen oikeus tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen mahdollistamalla turvallinen ja kehittävä kasvuympäristö. Peruskouluikäiset oppilaat ovat haavoittuvassa iässä, joten sosiaalialan ammattilaisten on turvattava lapsen oikeudet. Laki myös velvoittaa sosiaalityöntekijöitä osallistumaan lasta koskeviin päätöksiin ja keskusteluihin. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Lastensuojelulaki ohjaa vahvasti kuraattorin eettistä työtä koulussa. Uusin lastensuojelulaki korostaa ennaltaehkäisevän sosiaalityön tärkeyttä. Kuraattorin tarkoituksena on antaa varhaista tukea vanhemmuuden tueksi. Se velvoittaa sosiaalityön ammattilaisia puuttumaan varhaisesti havaittuihin ongelmiin, jotta perhe voisi saada apua mahdollisimman varhain ja näin ollen minimoida riskitekijöitä. (Törrönen ym. 2016: 244 - 247.)

4.3 Perusopetuslaki

Perusopetuslaki (1998/628) takaa oppilaille tasavertaiset oikeudet koulutukseen ja sivistykseen. Perusasteen kuraattorin yhtenä tehtävänä on tukea oppilasta oppivelvollisuutensa suorittamisessa. Laissa mainitaan myös, että oppilaalla on oikeus oppilashuoltoon, jos hänelle on määrätty kurinpidollisia toimia. Koulukuraattori voi toimia tällöin välittävänä yhteytenä oppilaan ja kouluviranomaisten välillä.

5 Koulukuraattorin työn kuva

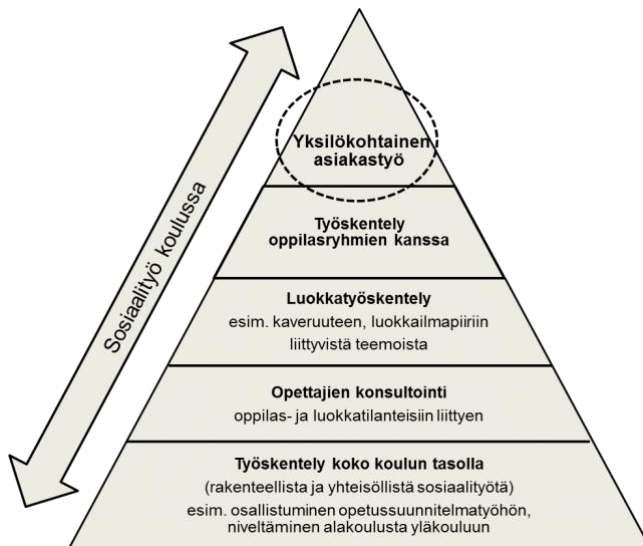
Koulukuraattorit toimivat koulussa ehkäisevän lastensuojelun (sosiaalityön) ammattilaisina. Ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten suotuisaa ja turvallista kasvuympäristöä mahdollistamalla lapsen osallisuuden häntä koskeviin päätöksiin. Koulukuraattorin perustehtävä on koulun oppilaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin mahdollistaminen, muun muassa oppilaan sosiaalisen kehityksen ja itse koulunkäynnin tukeminen. Tarkoituksena on lisätä oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin vaalimista. (Puonti, Saarnio, Hujala 2004: 149.)

Kuraattori on tärkeässä roolissa ongelmien varhaisessa huomaamisessa ja niihin puuttumisessa. Kuraattorin tehtävänä on tunnistaa varhaisessa vaiheessa oppilaiden riskitekijät. Näillä toimintamalleilla pyritään estämään asiakkaan tilanteen vaikeutumisen ja huono-osaisuuden kasvua. (Puonti, Saarnio, Hujala 2004: 175–176.)

Koko yhteiskunnan tasolta katsottuna kuraattori ennalta ehkäisee nuorten syrjäytymistä, mikä on tällä hetkellä eräs suurimmista nuoria koskevista huolenaiheista Suomessa. Vaikka kuraattorin painopiste on oppilashuoltolain mukaan varhaisessa tunnistamisessa, hän toteuttaa myös korjaavaa työtä, kuten koulunkäynnin laiminlyöntitapausten selvittelyä sosiaalitoimena. Kuraattorin on tuettava oppilaan koulunkäyntiä ja autettava oppilasta saavuttamaan koulunsa loppuun. (Wallin 2011: 24.)

Koulukuraattorin tehtäväkuva on laaja ja monipuolinen. Kuraattorin on osattava monenlaisia sosiaalisia taitoja kohdatakseen oppilaan ja hänen huoltajansa. Kuraattorin on osattava olla empaattinen oppilaita kohtaan, mutta toisaalta hänen on kannustettava lasta refleктоimaan omia ajatuksia ja osallistuttamaan oppilasta mahdollisimman paljon. Kuraattori tekee vahvasti työtään omalla persoonalla, ja monille oppilaille kuraattori on turvallinen aikuinen, jonka kanssa uskalletaan keskustella vaikeistakin asioista. (Nivala, Ryytänen 2019: 281.)

Terhi Pippurin lisensiaattitutkimuksen mukaan (2015), sosiaalityö kouluissa voidaan jakaa tiettyihin hierarkkisiin osioihin (kuvio 3). Yksilökohtaisesta oppilastyöstä ja –kohtaamisista mennään kohti laajempaa työskentelyä koko koulun tasolla. Tämä kuvastaa hyvin uuden oppilashuoltolain (2014) ideaa.

Kuvio 3. Sosiaalityö koulussa (Pippuri 2015: 34).

Vastaavasti tutkija Suhosen (2009) mukaan kuraattorin työn painopistealueet voidaan ryhmitellä seuraavalla tavalla:

- a) Yksilötyön tehtävät. Näitä ovat mm. psykososiaalinen keskustelutyö, koulunkäyntijärjestelyjen toteuttamissuunnittelu (oppilaan runsaiden poissaolojen korvaamiseksi) sekä poikkihallinnollinen yhteistyö eri koulun toimijoiden kanssa, mm. oppilaan lähettäminen jatkotutkimukseen tarvittaessa esimerkiksi koulupsykologin luo.
- b) Ryhmätason työtehtävät: Esimerkkinä voidaan mainita kuraattorin työskentely tietyn luokan tai oppilasryhmän kanssa (esimerkiksi kiusaamistilanteen purkaminen).
- c) Yhteisötason työ. Kuraattori osallistuu moniammatilliseen oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän työskentelyyn sekä yhteistyöhön koulun hallinnollisen ja opetushenkilökunnan välillä. Muuta yhteisöllistä toimintaa ovat esimerkiksi leirikoulut, luokkaretket ja yhteisen toiminnan suunnittelu.
- d) Rakenteellinen työ. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita kuraattorin osallistuminen koko kunnan oppilashuoltotyöhön, sen suunnittelu- ja kehittämistyöhön.

- e) Kehittämistyö. Kuraattori voi osallistua koulussaan erityisopetuksen suunnitteluun ja kehittämiseen erityisopettajien ja muun huoltoryhmän kanssa. Tehtäviin kuuluu oman alueensa muiden kuraattorien kanssa toteutettava yhteistyö ja oman ammattitaidon ylläpitäminen. Kuraattori on mukana kehittämässä oman ammattikuntansa työn tavoitteita ja keinoja siihen.

Vaikka kuraattorin pääpaino painottuu koulun hyvinvoinnin ja turvallisuuden ylläpitämiseen, niin tärkeä osa kuraattorin työtä on kodin ja koulun yhteistyön ylläpito. Kuraattorin ja oppilashuollon olisi tärkeää tiedottaa omasta toiminnastaan ja oppilashuollon tarjoamista palveluista huoltajille. Huoltajilla on tärkeää tietoa lapsistaan, mitä ei välttämättä ilmene koulussa. Kodissa tapahtuvat muutokset voivat aiheuttaa oppilaan käytöksen muuttumista. (Hietanen-Peltola, Laitinen, Autio, Palmqvist 2018: 33.)

Kuraattori voi muun muassa järjestää vanhempainiltoja ja teemailtoja oppilaiden huoltajille. Onnistunut yhteistyö koulun ja kodin välillä luo luottamusta, hyvinvointia ja tukee positiivista vanhemmuutta. Huoltajia kannustetaan osallistumaan koulun toimintaan ja näin ollen vaikuttamaan oppilaiden hyvinvointiin. Kuraattori kuuntelee huoltajien näkemyksiä tilanteesta ja tarpeen vaatiessa antaa kasvatuksellisia neuvoja tilanteeseen. Kasvattamisen pääpaino säilyy silti oppilaan huoltajilla. (Wallin 2011: 112–118.)

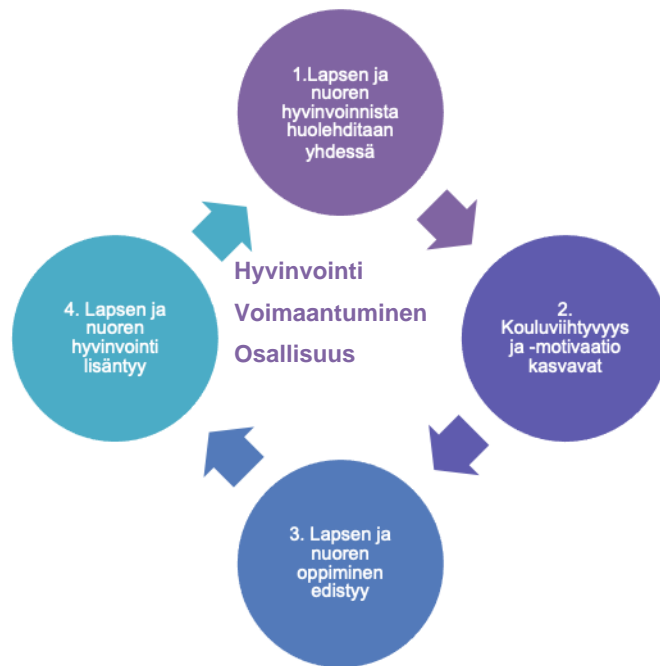
Toimivan yhteistyön taustalla on molemminpuolinen kunnioitus toista kohtaan, erilaisuuden hyväksyminen, perhelähtöisyys ja yhteistyö. Kuraattori ohjaa yhteistyötä ammattitaidollaan ja osaamisellaan. Hän kannustaa huoltajia osallistumaan lasta koskeviin päätöksiin. Kuraattorin tehtävänä on ohjata perheitä sopivien palveluiden äärelle tarpeen vaatiessa. (Kekkonen 2012: 42–46.)

5.1 Oppilashuolto

Kouluissa toimii erilaisia oppilaiden hyvinvointia tukevia työntekijöitä, kuten opinto-ohjaaja, koulupsykologi ja terveydenhoitaja. Kuraattori on pääosin ainoa koulussa työskentelevä sosiaalityön edustaja. Oppilashuollon työntekijät tekevät yhteistyötä keskenään. Kuraattori voi lähettää oppilaan muiden palveluntarjoajien luo tarpeen vaatiessa, esimerkiksi koulupsykologin juttusille. (Puonti, Saarnio, Hujala 2004: 149.)

Kuraattori on vahvasti läsnä koulun yhteisöllisyyden ylläpitämisessä ja sen lisäämisessä. Yhteisölliseen työhön kuraattori käyttää keskimääräisesti 20 % työajastaan, mutta työpanos vaihtelee 15–30 %:n välillä. (Hietanen-Peltola, Vaara, Laitinen 2019.) Yhteisöllisyys on tärkeä käsite koulun sosiaalityössä ja oppilashuollossa. Sosiaalipedagogisesti ajateltuna kuraattorin kuuluu edistää aitojen yhteisöjen kehitystä ja vahvistaa yhteisön jäsentensä kasvua täysivaltaisiksi ihmisiksi. Oppilashuollon tarkoituksena on luoda kouluun avoin ja välittävä ilmapiiri, jossa oppilaat voivat olla omia persoonia ja uskaltavat tuoda ilmi omia mielipiteitään. (Nivala, Ryytänen 2019: 204–207.)

Oppilashuollon palvelut kuuluvat kaikille oppilaille, joten jokaiselle oppilaalle täytyy taata tasavertaiset mahdollisuudet oppilashuoltoon. (Hietanen-Peltola, Laitinen, Autio, Palmqvist 2018: 9–10). Oppilashuollon tärkein tehtävä on taata oppilaiden perusedellytykset koulua ja oppimista varten. Tätä painotetaan erityisesti Honkasen ja Suomalaisen oppilashuoltoa käsittelevässä käsikirjan ohjeissa (kuvio 4). Tämä kattaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin. Tiivistetysti fyysinen hyvinvointi kattaa terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön luomisen, kuten monipuolisen ja ilmaisen kouluruokailun. Psyykkisestä hyvinvoinnista huolehditaan tarjoamalla yhdenvertaisesti oppilaille yksilölliset oppimismahdollisuudet, esimerkiksi kolmiportainen tuki. Sosiaalinen hyvinvointi kattaa osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämisen koulussa. (Honkanen, Suomala 2009: 40.)

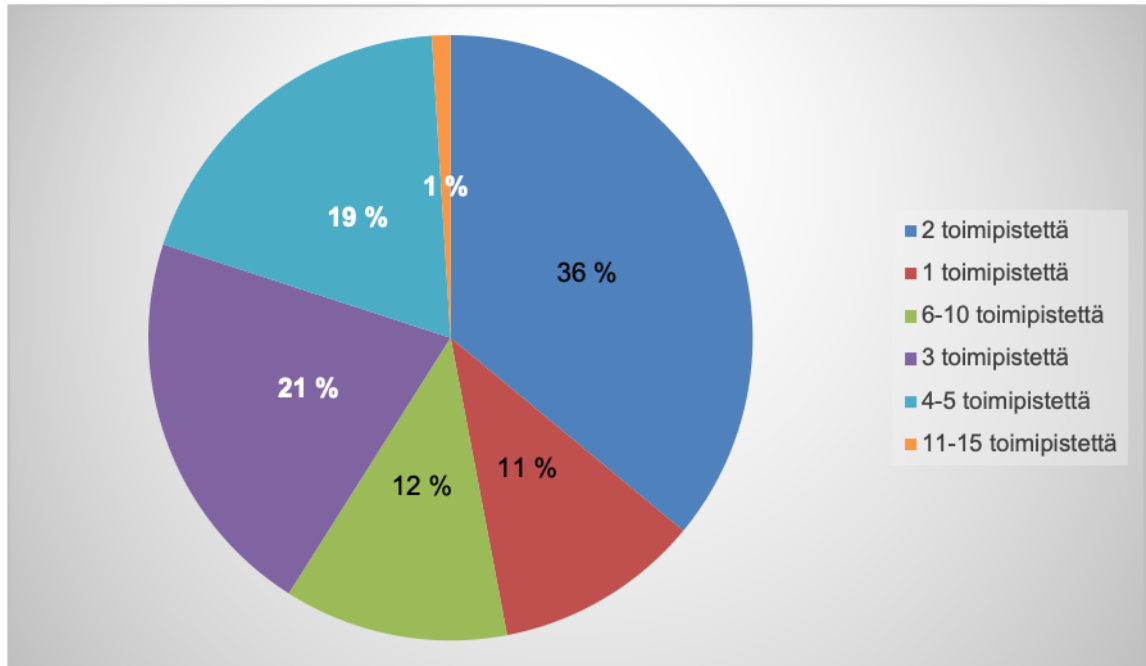
Kuvio 4. Lapsen ja nuoren hyvinvointi moniammatillisessa toiminnassa (Honkanen, Suomala 2009: 10)

Koulun moniammatillinen tiimi auttaa oppilaan aseman huomioimisessa. Suunnitteluissa voidaan esimerkiksi luoda koulun oma toimintamalli päihteitä tai kriisitilanteita vastaan. Jokainen ammattilainen tuo oman ammattitaitonsa keskusteluihin luoden jaettua asiantuntijuutta. Ryhmässä voidaan yhdessä reflektoida omaa toimintaa, vahvistaa ryhmän voimavaroja ja etsiä ratkaisuja yhteisöllisesti. (Honkanen, Suomala 2009: 83–84.)

Oppilashuollon yleisiä haasteita ovat alueelliset erot oppilashuollon palveluissa ja käytännöissä. Palveluiden riittämättömyydet jättävät tukea tarvitsevat nuoret tuen ulkopuolelle. Myös oppilashuollon toimijoiden ja huoltajien epäselvät roolit ja vastualueet tuovat omanlaisensa haasteen oppilashuollon toimivuudelle. (Lahtinen 2000: 174.)

Laaja-alainen moniammatillinen yhteistyö voi luoda myös omat haasteensa kuraattorin työhön. Eri ammattiryhmien näkemykset on otettava huomioon suunnittelussa ja toiminnassa, mikä luo omat ongelmansa ja kitkatekijänsä koulun sisällä. Yhteistyö ei aina välttämättä onnistu. Ruotsissa tehdyssä koulukuraattorien työtä koskevassa tutkimuksessa huomattiin vaikeuksia koulukuraattorien ja muiden ammatillisten tahojen kesken silloin tällöin. (Bannister 2012.)

6 Kuraattorityön kuormittavuustekijöitä

Kuvio 5. Koulukuraattorien toimipisteiden lukumäärä (Hietanen-Peltola, Vaara, Laitinen 2019).

Vuonna 2018 tehtiin tutkimus, jossa havaittiin eräänä merkittävänä koulukuraattorien työtä rajoittavana tekijänä kuraattorin toimipisteiden määrä (kuvio 5.). Useimmilla kuraattoreilla on vähintään kaksi tai useampi toimipiste. Työpisteiden välillä siirtyminen voi viedä kuraattorin työaikaa, mikä vie aikaa itse asiakastyöltä. Myös oppilaiden saavuttaminen ja tapaaminen voi vaikeutua monien eri toimipisteiden vuoksi. (Hietanen-Peltola, Vaara, Laitinen 2019). Kun tähän lisätään suuret oppilasmäärät yhtä kuraattoria kohden ja korona-ajan tuomat muutokset, tämän voi ennakoida lisäävän kuraattorien työstressiä.

6.1 Sosiaalityön haasteet koulussa

Sosiaalityön eri kentillä löytyy omat alansa haasteet ja ongelmat: esimerkiksi lastensuojelun asiakasmäärät ovat huomattavasti nousseet 1990-luvulta. Varsinkin teini-ikäisten lastensuojelun asiakasmäärät ovat kasvaneet. Lastensuojelun tarpeen nousun syynä voidaan pitää esimerkiksi puutteellisten peruspalveluiden saatavuutta ja ennaltaehkäisevien toimien puutetta. (Törrönen ym. 2016: 248 - 249.)

Myös Ruotsissa koulukuraattorit kohtaavan samanlaisia ongelmia kuin Suomen koulujen koulukuraattoritkin, he haluaisivat myös keskittyä ennaltaehkäisevään työhön kouluissaan ja vastaavasti siirtää vakavat oppilaiden ongelmat koulupsykologeille kuten esimerkiksi oppilaiden mielenterveysongelmien käsittelyyn (Bannister 2012: 24 - 30). Tämä sama periaate sopii Suomeenkin: koulukuraattorien pitäisi pystyä keskittymään ennen kaikkea ennaltaehkäisevään työhön. Koulupsykologeille kuuluu vastaavasti syvempi yksilötyö ja terapia.

Koronaikana on rajoittanut myös koulukuraattorien mahdollisuuksia puuttua koulukiusaamistapauksiin, joka on eräs kuraattorityön tärkeitä osakohteita. Etätyöskentelyn aikana ei ole ollut mahdollista tehdä erilaisia oppilaskohtaisia kohdennettuja toimenpiteitä, kuten selvittämiskeskusteluja (kasvatuskeskusteluja) tai soveltaa Kiva-koulun periaatteita juuri lainkaan oppilaiden kanssa. Tätä menetelmää suositellaan mm. Salmivallin teoksessa (2003) ”Koulukiusaamiseen puuttuminen”.

Emilia Veijolan tutkimuksessa (2020) todettiin kuraattorien työn myös aiheuttavan työuupumusta, vaikka itse työ olisikin muuten tasapainossa kuraattorin jaksamisen ja työn aiheuttaman kuormituksen välillä. Kuraattorin työhön toivottiin yhtenäisempiä käytäntöjä ja koko koulun muutosta yhteisöllisempään suuntaan. Kaikkien koulun eri oppilashuollon toimijoiden pitäisi saada kokea olevansa osa kokonaisuutta oppilashuollossa, eikä erillisenä saarekkeenaan.

7 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön kirjoittamisen aikana koronavirusepidemian vuoksi koulukuraattorien työ on kokenut muutoksia. Kuraattorit ovat epidemian aikana joutuneet seuraamaan oppilaiden koulunkäyntiä ja puuttumaan etäopiskelun aiheuttamiin poissaoloihin. Tämänkaltaiset tilanteet voivat tulevaisuudessa uusiutua, joten koulun sosiaalityön on varauduttava tämänkaltaisiin tapauksiin. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa hyödyllistä tietoa korona-ajan vaikutuksista koulun sosiaalityöhön.

6.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Keski-Suomessa työskentelevien kuraattorien ajatuksia poikkeusoloajan työskentelystä. Pyrin saamaan selville kuraattorien omia näkemyksiä heidän työnsä muutoksista ja tutkimaan niiden yhteisiä

nimittäjiä. Tavoitteena oli selvittää, tapahtuiko kuraattorien työnhyvinvoinnissa muutoksia. Pyrin lisäksi etsimään vastauksia ja mahdollisia ratkaisukeinoja näihin esille nouseviin ongelmiin kuraattorien monipuolisessa ja vaativassa työssä.

Opinnäytetyöni päätarkoituksena on hakea vastauksia näihin tutkimuskysymyksiin:

- Oliko poikkeusoloajalla vaikutuksia kuraattorien työn toteutukseen ja menetelmiin?
- Vaikuttiko etätyö ja poikkeusoloaika koulukuraattorien työnhyvinvointiin?

Tavoitteenani on koota tietoa koulukuraattorien kokemuksista poikkeusolosuhteiden aikana, mistä voisi olla hyötyä mahdollisissa uusissa kouluja koskevissa poikkeusolosuhteissa. Tämän tutkimuksen aikana ja tulevaisuudessa on vielä mahdollista, että koulut siirtyvät jälleen etäopetuksen pariin, jos tartunnat nousevat merkittävästi. Kuraattorit voisivat myös hyödyntää etätyöskentelyn mahdollisuutta, vaikkei poikkeusolosuhteita enää toimeenpantaisikaan uudestaan.

6.3 Aineiston keruu ja analysointi

Lähetin haastattelupyynnöitä keväällä ja syksyllä 2020 yhteensä 16 kpl. Lähestyin haastateltavia sähköpostitse vapaamuotoisella viestillä, jossa kerroin itsestäni ja tutkimuksen tavoitteesta. Haastateltavia tutkimukseen valikoitui kolme kuraattoria kolmelta eri paikkakunnalta. Tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää koko Suomea koskeviksi, koska kohderyhmä koostuu kolmen eri paikkakunnan koulukuraattoreista. Haastateltavien anonymiteetin takia en mainitse opinnäytetyössäni kuraattorien paikkakuntia, joissa he työskentelevät.

Tutkimuksen toteuttamisen ajankohta oli alkusyksy 2020. Haastattelut toteutettiin syyskuussa etäyhteyksien välityksellä koronaviruksen takia. Tarjosin haastateltaville mahdollisuutta toteuttaa haastattelu puhelimen tai verkkokameran välityksellä. Kaikki haastateltavat suosivat puhelinhaastattelua. Alun perin tarkoituksena oli pitää haastattelut kasvotusten kuraattorien työpaikalla, mutta turvallisuuden vuoksi näimme haastateltavien kanssa paremmaksi toteuttaa haastattelut puhelimen avulla.

Pyrin miettimään ja ottamaan mahdollisimman tarkasti sopivia haastattelukysymyksiä, jotka kuvasivat poikkeusoloja ja niiden vaikutusta koulukuraattorin työhön.

Objektiivisuuteen vaikuttavat kysymysten sisältö ja myös esitystapa, mitä pyrin eliminoimaan mahdollisimman paljon korostamatta omaa persoonaani haastatteluhetkellä.

Nauhoitin haastattelut nauhurille, jonka jälkeen litteroin puheen tekstiksi. Nauhoitettua aineistoa tuli yhteensä 2 h 28 min nauhurille ja litteroitua tekstiä 33 sivua. Hävitin asianmukaisesti nauhoitteet analysoinnin ja litteroinnin jälkeen, jotta ulkopuoliset eivät pääse käsiksi nauhoitteisiin tai litterointiin. Litterointi tapahtui mahdollisimman nopeasti haastatteluiden jälkeen, jotta käydyt haastattelut olisivat tuoreessa muistissa.

Aineiston keräämiseksi käytin kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Se sopii silloin käytettäväksi, kun tavoitteena on selvittää ja selittää tiettyjä ilmiöitä. Laadulliseen tutkimukseen ei tarvita laajaa otantaa haastateltavia, vaan ratkaisevana tekijänä on aineiston laatu (Heikkilä 2014, 15). Kvalitatiivinen tutkimus ei perustu lukuihin, vaan se soveltuu parhaiten tutkimaan yksittäisiä ilmiöitä, joista ei tiedetä vielä tarpeeksi, kuten korona-ajan vaikutuksia kuraattorien työhön. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään haastateltavien omiin näkemyksiin ja mielipiteisiin. Keskiössä on heidän näkökulmansa tutkittua ilmiötä kohtaan. Sen avulla pyritään luomaan osuva käsitys tutkittavasta ilmiöstä ja luomaan uutta teoriaa ilmiötä varten. Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella kuraattorien yhteneväisiä tai eriäviä mielipiteitä poikkeusoloajan vaikutuksista työhön. Haastateltavien mielipiteiden avulla voidaan saada esille kohtia, mihin olisi syytä keskittyä, jos kevään 2020 samankaltainen tilanne tulisi uudestaan. (Kananen 2014: 16–17.)

Haastattelu on laadullisen tutkimuksen yksi käytetyimmistä tiedonhankintamenetelmistä. Haastattelun eri muotoja on monenlaisia kuten avoin haastattelu, strukturoitu haastattelu ja teemahaastattelu. Haastattelun muodoksi määrittelin puolistrukturoidun haastattelun, jossa käytiin ennalta tekemäni haastattelukysymykset haastateltavien kanssa lävitse. Kysyin haastattelun nauhoittamislupaa heti haastattelun alussa vastaajilta ja sain jokaiselta haastateltavalta luvan tähän.

Haastattelun kysymysten täytyy olla yksinkertaisia ja helposti ymmärrettävissä.

Kysymysten asettelussa on otettu huomioon kysymysten neutraalius, eli kysymykset eivät ole johdateltavia. Vastaajille täytyy kertoa tutkimuksen aiheesta ja mahdollisesti selventää kysymysten tavoitteita. (Heikkilä 2014.) Väärinymmärrysten minimoimiseksi

kysymysten asettelu ja määrittely on tärkeää. Kysymykset oli laadittu kohderyhmälle helposti ymmärrettäviksi. (Vilkkä 2007: 106–107.)

Pyrin haastattelujen aikana kuten myös tulosten analysoinnissa mahdollisimman suureen objektiivisuuteen. Haastattelut ja niiden tulkinta on kuitenkin molemmista osapuolista johtuen jonkin verran subjektiivista. Tähän vaikuttavat monet inhimilliset tekijät, kuten esimerkiksi etähaastattelutilanteet, kysymysten tulkintaerot ja haastateltavan oma henkilökohtainen tilanne. Haastattelijan vaikutus haastateltavaan on eräs ongelmatekijä haastattelutilanteessa, mutta jo sen tiedostaminen lisää objektiivisuutta. (Kananen 2014.)

Nauhoitetut haastattelut purin litteroinnin avulla. Kirjoitin haastattelut sanatarkasti muistiin ja tämän jälkeen jaoin vastaukset teemojen alle, jotta tulosten lukeminen olisi sujuvampaa. Teemat muodostuivat tutkimuskysymysten avulla eli koulukuraattorien etätyöstä ja heidän työhyvinvoinnistaan etätyöaikana. Käytän tuloksissa haastateltavien sitaatteja, jotta heidän mielipiteensä tulevat selvästi esille. Sitaatit on merkitty selvästi käyttämällä nimimerkkejä H1-H3. Sitaattien täytesanoja on lyhennetty kahdella väliviivalla (--), jotta tulosten lukeminen olisi helpompaa lukijalle.

7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimus on selkeästi validi, koska kohderyhmä oli määritelty rajatusti määriteltynä otosryhmänä ja kysymykset suunnattu juuri tietyille perusjoukolle. Samoin käyttämäni tutkimusmenetelmä (haastattelut) mittaavat juuri tutkittavaa ilmiötä. Tekemäni haastattelukysymykset vastaavat mielestäni kattavasti tutkimuskysymyksiin (liite 1.) eli kuraattorien näkemyksiin koulun sosiaalityöstä poikkeusoloaikana. (Saaranen-Kauppinen, Puusniekka 2006.)

Reliabiliteetti eli tutkimuksen luotettavuus tarkoittaa kuinka hyvin tutkimus- tai mittausmenetelmät mittaavat tutkimuskohdettaan. Toisin sanoen se tarkoittaa sitä, että samoilla tutkimusmenetelmillä voidaan toistaa vastaavanlainen tutkimus. (Saaranen-Kauppinen, Puusniekka 2006.) Tutkimuksen yleispätevään reliabiliteettiin voi vaikuttaa kuitenkin jo pelkästään yhden maakunnan kuraattorien näkemykset. Laajemman aineiston saamiseksi olisi kartoitettava koko Suomen kuraattorien ajatuksia, esimerkiksi pääkaupunkiseudulla työskentelevien kuraattorien tilanne voi poiketa vastauksista.

Opinnäytetyön aikana olen pyrkinyt ottamaan huomioon tutkimuksen eettisyyden. Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan lähinnä tutkimuksen yleisiä moraaliarvoja, jotka eivät saa loukata ketään tutkimuksen osapuolta. Tutkimuksessa on noudatettava tutkimukselle asetettuja normeja ja käytänteitä. Olen pyrkinyt tuomaan läpinäkyväksi prosessinkulkua ja tutkimuksen eri vaiheita. Olen saanut tutkimusluvut jokaisen haastateltavan kunnalta tai koululta ja haastateltavalta itseltään. Haastateltavilla on oikeus tietää tutkimuksen tarkoitus ja saada tutkimuksen valmistuttua tutkimustulokset. Tutkimukseen osallistuminen on kaikille vapaaehtoista. (Varantola ym. 2012: 7.)

Samoin itse vastausten käsittelyssä tulee selkeästi korostaa vastaajien anonymiteettiä. Haastateltavien identiteettiä suojattiin kertomalla haastatteluiden vastaukset nimettömästi merkitsemällä haastateltavat H1-H3. Aineisto käsitellään luottamuksellisesti paljastamatta ketään. Kyselyn aineisto hävitetään tutkimuksen jälkeen asianmukaisesti. (Heikkilä 2014).

Koko tutkimuksen pohjana täytyy olla objektiivisuus eli tutkimuksen puolueettomuus. Itse tutkijan pitää pystyä olemaan täysin objektiivinen tutkimuskohdettaan kohtaan sekä analysoidessaan tutkimustuloksia. Tutkijan omat teot, asenteet ja toiminnot saattavat kuitenkin vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. (Eskola & Suoranta 2014: 211.)

Siksi tutkijan omat mielipiteet ja ennakkokäsitteet eivät saa missään nimessä vaikuttaa tutkimustuloksiin, olivatpa tutkimuksen tulokset mitä tahansa. Haastattelun tuloksia ei ole vääristelty eikä jätetty oleellisia asioita kertomatta. Raportin kirjoittamisessa tulee käsitellä koko tutkimusprosessia ja sen tulokset olla uudelleen mitattavia ja ennen kaikkea rehellisesti käsiteltyjä. Tutkimuksen dokumentoinnin täytyy olla huolellisesti tehty ja mahdollisimman laaja. Samoin tulee pohtia tutkimuksen tekijän ja työn tilaajan omaa eettistä vastuuta näiden tutkimustulosten soveltamisessa. (Varantola ym. 2012: 6–9.)

Opinnäytetyöni tutkimuksen aikana on kunnioitettu ja viitattu oikein muiden tekijöiden tekemiin tutkimuksiin ja kirjallisuusviitteisiin. Opinnäytetyöhöni on merkitty selvästi muiden tutkijoiden ja toimijoiden osuus. Käytetyt lähteet on merkitty selvästi. Muiden tekemiä tuotoksia ja tutkimuksia on kunnioitettu tutkimusta tehdessä. (Metropolia, Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö). Samoin olen pyrkinyt tiedostamaan omat mahdolliset ennakkokäsitykseni ja ajatukseni tutkittavasta aiheesta ja pyrkinyt välttämään niitä hyvän tieteellisen tutkimuskäytännön mukaisesti. Tätä korostaa jo

Tutkimuseettinen neuvottelukunta yleisohjeissaan hyvästä tieteellisestä käytännöstä (Varantola, Krista ym. 2013).

8 Tulokset

Kaikki haastateltavista kuraattoreista olivat suorittaneet sosionomin (AMK) tutkinnon. Haastateltavat kuraattorit olivat työskennelleet kuraattoreina keskimäärin noin kolme vuotta. Haastateltavilla oli keskimääräisesti kaksi eri toimipistettä, joissa he työskentelivät. Haastateltavien oppilasmäärät vaihtelivat. Kaksi kuraattoria haastateltavista olivat oman paikkakuntansa ainoita kuraattoreita, joten heidän vastuullansa oli kuraattorina toimiminen paikkakunnan esi- ja peruskoulussa sekä lukiossa.

Kaikki haastateltavat kuraattorit joutuivat poikkeusoloaikana siirtymään etätyöskentelyn pariin. Haastateltavien mukaan poikkeusolon alussa oli kummallista ja hieman haastavaa siirtyä kokonaan etätyöskentelyn pariin, mutta siihen tottui ja oppi yllättävän nopeasti.

Tutkimukseen osallistuneiden mielipiteet olivat hyvin samankaltaisia keskenään. Eroavaisuuksia tuli vain vähän ilmi. Laajemman aineiston saamiseksi pitäisi kartoittaa koko Suomen kuraattoreiden näkemyksiä poikkeusoloajan etätyöskentelyn vaikutuksista heidän työhönsä. Laajempi aineisto voisi tuoda esille enemmän eroavaisuuksia poikkeusoloajan työskentelystä.

8.1 Työn kuormittavuus

Kaikkien haastateltavien mukaan työmäärä ei merkittävästi vähentynyt poikkeusoloaikana, muttei huomattavasti noussutkaan. Toisin sanoen työn määrä oli pysynyt samanlaisena kuin ennen poikkeusoloaikoihin siirtymistä. Yhden haastateltavan mukaan työmäärä olisi jopa hetkellisesti laskenut poikkeusoloajan alussa. Etätyön ensimmäiset päivät menivät haastateltavien mukaan ihmetellessä uutta tilannetta ja odottaessa uusia ohjeistuksia esimiehiltä. Työn kuormittavuus ei siis noussut merkittävästi etätyöskentelyn aikana. Yksi haastateltavista kertoi, että aluksi etätyön alettua työmäärän laskemisen vuoksi hänellä oli aikaa tehdä rästiin jääneitä työtehtäviä.

"...jos ajatellaan -- normipäivää tääl koululla niin oli vähemmän. Sitten mä tein -- rästiin jääneitä paperihommia ja tälle. Ja sitten kuin alkoi näitä huolta tulemaan tietyistä oppilaista niin, mut en mä koe niiku ois -- tullut lisää taakkaa tai enemmän taakkaa verrattuna tähän normikouluarkeen, että aika normi. Vois sanoo et ehkä jopa vähemmän --, et täällä ei ollu -- sit sellasta kun jostain kaupungeista tai kunnista, kun luki -- et huoli oppilaista, ku niihin ei saatu yhteyttä tai näin, nii täällä ei sit sellasii ollut." (H1)

Kuraattorit mainitsivat, että isoimmissa kaupungeissa oli poikkeusoloaikana todennäköisesti hektisempää ja kiireisempää verrattuna heidän kuntansa tilanteeseen. Kahden kuraattorin koulun oppilasmäärät olivat alhaisia verrattuna Suomen suurimpien kaupunkien kouluihin.

Haastateltavien mukaan työtehtävät muuttuivat suuresti nopealla aikataululla. Yhden kuraattorin mukaan työn teki haastavammaksi se, että moni konkreettisista työvälineistä jäi työpaikalle, esimerkiksi vahvuuskortit, joita hän käyttää työssään säännöllisesti.

Haastateltavat mainitsivat tilanteen tulleen äkillisesti, ja ensimmäiset työpäivät etätyönä vaativat totuttelua. Kuraattorit kertoivat, että uuteen tilanteeseen sopeutuminen onnistui heidän mukaansa yllättävän nopeasti ja kivuttomasti.

"Alkuun silloin kun tuli tää, että siirryttiin etäopetukseen, niin se pari päivää meni vähä -- kotona ihmetellessä ja sormia pyörittäessä. Totta kai, kun siinä meni oma aikansa, kun opettajat otti tilanteen haltuun ja näin ennen kuin muhun otettiin sit yhteyttä, jos jotakin pulmia tai huolia oppilaaseen liittyen." (H1)

Kuraattorin työn kuva ja tehtävät muuttuivat poikkeusoloaikana kaikkien haastateltavien mukaan. Kuraattorin työtä tehdään vahvasti fyysisesti koulussa, mutta kaikki kuraattorit joutuivat etätyöhön, koska koulut menivät fyysisesti kiinni. Haastateltavat pääsivät kevään aikana toteuttamaan itsenäisellä otteella työtään, itselleen ja oppilailleen parhaalla mahdollisella tavalla. Koulukuraattorin työ jo itsessään sisältää paljon itsenäistä työskentelyä, mutta kevään aikana tämä korostui.

Työstä kokemastaan paineesta ja vastuusta haastateltavat olivat eri mieltä. Erään haastateltavan mielestä poikkeusoloajan vuoksi paineet kuten myös vastuu työstä ja oppilaiden hyvinvoinnista kasvoivat:

"Kyllä ajattelen, että vastuu korostui ja siten paineetkin, niin että tuli tunne, että pitää saada asioita eteenpäin mahdollisimman nopeasti, toki aina varmasti

mahdollisimman nopeasti pyrkii hoitamaan asioita, mutta kyllä se korostui koronakeväällä.” (H2)

”Emmä koe niiku ois -- paineita tai taakka – kasvanut, et ehkä päinvastoin oisin toivonut et näin jälkikäteen, kun ollaan asiasta puhuttu, nii -- ois voinut jopa herkemällä kädellä oppilaat, vanhemmat tai opettajat ottaa -- yhteyttä muhun.” (H1)

Osa kuraattoreista ei kokenut vastuunsa kasvua työssään, mutta koki välillä riittämättömyyden tunteita työssään poikkeusoloaikana.

”..no ei oikeastaan, ei tullut semmoista, -- et esimies sitten ohjeisti näin ja näin, ja näin ja sit mentiin ja tehtiin, mut ei tullut semmoista et -- ois tarvinnut mitään erityistä.” (H3)

”...tulikin semmoinen olo, että teenks mä -- tarpeeksi – niin kuin oikeita asioita, teenkö mä tarpeeksi, -- osaanko mä nähdä tai kuulla. Sitten semmoiset et niihin pitäisi puuttua tai et kyllähän tämmöistä, niin kun pähkäilyä on -- et onko musta nyt tarpeeks, ja niin kuin ymmärrätkö, että tajuanko mä tän nuoren tilanteen. -- Että -- totta kai semmoista koko ajan kävi, semmoista -- itsensä kanssa.” (H3)

Haastateltavilla oli huoli oppilaiden jaksamisesta ja hyvinvoinnista. Oppilaille etäkouluun siirtyminen oli myös keväällä aivan uudenlainen tilanne. Kuraattorit eivät alkuun voineet tietään miten oppilaat reagoisivat tilanteeseen ja minkälaista tukea oppilaat kaipaisivat. Kaikkiin oppilaisiin ei saatu yhteyttä heti, kun koulut menivät kiinni. Oppilaisiin yhteydenottaminen ja kiinni saaminen puhelimella vaati aikaa.

”Huoli kasvoi, mut onneksi saatiin yhteys -- kyseisen päivän aikana, et ei se niiku jäänyt roikkumaan tai siirtynyt seuraavaan päivään.” (H1)

Poikkeusoloajan alussa koulun sosiaalityön roolit olivat epäselviä nopean muutoksen ja uuden tilanteen takia. Esimiesten ja johdon tuki nähtiin tärkeänä hyvinvoinnin ja jaksamisen tekijänä. Yhteistyö oppilashuollon muiden jäsenten kanssa tiivistyi poikkeusoloajan aikana, mikä auttoi työn suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kuraattorit tekivät aktiivisesti työtään oppilashuollon kanssa ennen poikkeusoloaika, mutta kaikki haastateltavat nostivat esille yhteistyön lisäämisen oppilashuollon kanssa. Haastateltavat kiittivät haastatteluissaan kollegoitaan kevään yhteistyöstä ja sen merkityksestä.

Haastateltavista pari kuraattoria mainitsi, että koulun terveydenhoitaja oli siirretty muihin tehtäviin poikkeusoloaikana, mikä kasvatti kuraattorien ja muiden oppilashuollon työntekijöiden työtaakkaa. Terveydenhoitajat ovat vahva lisä oppilashuoltoon ja oppilaiden hyvinvoinnin lisäämiseen ja turvaamiseen. Terveydenhoitajat voivat myös

lähettää oppilaita kuraattorin luo, jos he näkevät sen tarpeelliseksi. Keväällä 2020 tämän mahdollisuus poistui kokonaan, minkä vuoksi kaikki oppilaat eivät välttämättä saaneet oikeanlaista tukea verrattuna siihen, että koulun terveydenhoitaja olisi ollut kouluissa läsnä. Koulukuraattoreita ei siirretty poikkeusoloaikana muihin työtehtäviin.

"Saa olla kiitollinen, että sattuu olemaan semmoisessa ammatissa, että pysty etänä toimimaan." (H2)

8.2 Viestintä ja yhteistyö poikkeusoloaikana

Tiedonkulun poikkeusoloaikana kuraattorit kokivat toimivan suhteellisen hyvin. Kaikki kuraattorit mainitsivat, että viestintä oman henkilökunnan ja esimiesten välillä oli sujuvaa. Haastateltavat kertoivat, että odottivat johdolta lisäohjeistusta tilanteeseen ja toimivat niiden mukaisesti. Selkeä ja nopea viestintä tukee työn toteuttamista ja työn laatua. Oppilaisiin ei välttämättä saatu heti yhteyttä, mutta kuitenkin jo saman päivän aikana. Tämä lievensi huolta oppilaiden hyvinvoinnista ja jaksamisesta.

Yhteydenotto ja viestintä muiden yhteistyökumppaneiden ja oppilashuollon kanssa sujui päällisin puolin hyvin. Yhteistyökumppanit eivät välttämättä pystyneet vastaamaan välittömästi tai pian, mutta yhteistyö oli kuraattorien mukaan melko sujuvaa. He mainitsivat, että muillakin sosiaali- ja terveystieteiden työntekijöillä oli todennäköisesti hyvin kiireistä keväällä.

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että yhteydenpito moniammatillisesti tiivistyi kevään aikana. Kuraattorit tekivät tiiviisti yhteistyötä oppilashuollon ja koulun muun henkilökunnan kanssa. Kuraattorit kertoivat, että suurin osa viestinnästä oppilaan ja koulun välillä käytiin opettajan ja oppilaan välillä. Jos opettaja ilmoitti kuraattorille huolestuneensa jostakin tietystä oppilaasta, tämän jälkeen kuraattori otti yhteyttä oppilaaseen ja hänen huoltajiinsa. Muita mainittuja yhteistyökumppaneita kevään aikana olivat muun muassa lastensuojelu ja nuorisotyö.

"Ihan okoosti, että ymmärrän sen, että sosiaalitoimikin oli sinä aikana kiireinen ja varmasti omat haasteensa heilläkin --, esimerkiksi sosiaalitoimi. Mut sanotaanko näin, että hyvin -- sitten kun sain puhelimitse tai sähköpostitse tai näin kiinni, niin ne asiat lähti hoitumaan, mut välillä tietenkin, et saadaanko kyseistä henkilöä kiinni oli vähän -- hankalaa, mut -- heillä oli varmasti kädet täynnä, että ymmärrän heitä." (H1)

Poikkeusoloaika toi myös uusia käytänteitä, jotka jäivät elämään koulun käytänteissä. Haastateltavien puheista nousi esille poikkeusoloajan luovat ratkaisut ja joustavuus. Kuraattorien oli keksittävä täysin uudenlaisia keinoja, jotta pystyisivät toteuttamaan työtään etänä. Eräs haastateltavista kertoi, että hän keksi uuden ratkaisun etäyhteyden saavuttamiseksi: erään oppilaan kanssa soitettiin aina ennen koulupäivän alkua, jotta kuraattori kykeni kannustamaan ja varmistamaan oppilaan osallistumisen etätunneille.

”Ehkä haluaisin sanoa – kuitenkin koulun sisältä, että, jos ajatellaan – niin erityisopettajien kanssa yhteistyö vielä tiivistyi, se oli – hyvä ja se jäi myös elämään tähän, sit kun palattiin kouluun nyt syksyllä.” (H2)

Palavereihin käytettiin pääosin Google Teams -sovellusta tai Skype-puheluita. Fyysiset kohtaamiset koululla olivat vähäisiä, ja pääosin niitä toteutettiin alakoululaisten kanssa. Yläkoululaisten ja lukiolaisten viestintä ja asiakastapaamiset hoituivat suurimmalta osin etäyhteyksien avulla. Oppilashuollon ja yhteistyökumppaneiden kanssa pidettiin sovituista aikatauluista ja tapaamisista kiinni.

”Joo ihan ihan silleen -- samalla tavalla pidettiin yhtä joo, mutta tietysti taas sitten oli näitä etäkeskusteluja tai muita, että ei ehkä nähty niin, niin tuota esimerkiksi -- sossujen kanssa.” (H3)

”Meillä oli tapana pitää miittejä ja mä toivon, että niistä henkilökunta sai voimaa ja jaksamista siihen työhönsä.” (H1)

Etäpalavereissa käsiteltiin työntekijöiden ajatuksia ja vointia etätyöskentelyn ajalta. Yhteiset etätapaamiset auttoivat jäsentämään omia ajatuksiaan ja jakamaan vertaistukea poikkeusolon aikana. Eräs haastateltavista koki, että poikkeusoloaikana omaa työhyvinvointia kuormitti jatkuva huoli koronasta. Hän olisi kaivannut positiivisempaa lähestymistapaa poikkeusoloajan aiheuttamaan etäkouluun. Uusi tilanne kuormitti monia, mikä purkautui muihin työntekijöihin ja ilmapiiriin. Haastateltavat mainitsivat, että sinnikkyydellä selvittiin keväästä, eikä etäkouluun siirtyminen loppujen lopuksi ollut niin vaikeaa, mitä he aluksi ajattelivat ja pelkäsivät.

8.3 Työhyvinvointi poikkeusoloaikana

Haastatteluissa nousi esille yksinäisyyden tunteet, koska työtä jouduttiin pääosin toteuttamaan etänä. Koulussa tavallisesti näkee päivittäin käytävillä oppilaita ja muita koulun työntekijöitä. Etätyö vei nämä spontaanit kohtaamiset kokonaan pois, koska netissä työskentely karsi nämä kohtaamiset. Oppilaiden voi olla myös helpompi

lähestyä kuraattoria käytävällä nappaamalla kuraattoria hihasta ja pyytämällä tapaamisaikaa.

Työpaikan yhteishenki ja yhteen puhaltaminen nähtiin tärkeänä tekijänä työn jaksamisen kannalta. Johdon säännölliset terveiset ja tsemnit auttoivat jaksamaan työssä. Aikaisemmin mainitut yhteiset etäkokoukset ja tapaamiset auttoivat poistamaan yksinäisyyttä.

Työhyvinvointiin vaikutti itsessään kotona työskentely. Työn ja vapaa-ajan raja hämärtyi kotona työskentelyssä. Töistä on vaikeampi irrottautua, kun omasta kodista tulee myös työpaikka. Eräs kuraattoreista teki työtään fyysisesti koulullaan, joten hänen mukaansa oli helppoa jättää työasiat sinne työpäivän loputtua. Työpaikan ympäristöllä on vaikutusta työntekijän hyvinvointiin ja jaksamiseen. Kaikilla ei ole mahdollisuutta varata kodistaan yhtä huonetta työhuoneeksi vaan työasioita jouduttiin tekemään mm. ruokapöydällä. Tämä voi lisätä töistä irtautumisen vaikeutta, kun työhön liittyvät asiat (tietokone, työpaperit yms.) ovat näkyvillä.

Työstä palautuminen on tärkeä osa työntekijän hyvinvointia. Työntekijöiden vapaa-aika muuttui poikkeusolon vuoksi suuresti. Poikkeusoloaikana monet vapaa-ajan palvelut oli suljettu kokonaan, joten tietyt harrastukset, tapahtumat ja palveluiden käytöt vähenivät huomattavasti keväältä. Eräs haastatelleista kertoi, että uudet rutiinit auttoivat jaksamaan poikkeusoloaikana. Työpäivän loputtua hän lähti ulos kävelylenkille, mikä auttoi päästämään irti töistä ja loi hyvää oloa. Lenkiltä palattuaan hän kuvitteli kotinsa taas omaksi kodikseen eikä työpaikakseen. Liikunta oli hänen mukaansa jäänyt uudeksi rutiiniksi elämään, mitä hän toteutti poikkeusoloajan päätyttyä. Liikunnalla on positiivisia vaikutuksia työntekijän fyysiseen ja henkiseen jaksamiseen.

”..se arki tai se viikonloppu ei ollut sellainen kuin normaalioloissa, mistä saisi vielä ammennettua energiaa enemmän, et on mielenkiintoisia tapahtumia ja asioita elämässä. Niin tuota kyllä se -- jatkuva ulkoilu ja tuolla luonnossa pyöriminen, niin kyllä se jossain vaiheessa alkoi tympimään, mutta kyllä siitä sai yllättävän paljon energiaa -- ammennettua, mutta -- kyllä sitä itsellekin tuli jossain vaiheessa, et -- kaipaa kuitenkin jotain muutakin. – Työ on tavallaan – kuitenkin raskasta ja sitä semmoista pulmien pyörittelyä, niin kyllä sitä vastapainoa olisi tavallaan kaivannut itsekin, mutta sitä sopeutu ja tehtiin ikään kuin – mukisematta.” (H2)

Haastateltavat kertoivat, että kotona oli helppo unohtaa ajankulku, minkä vuoksi tauottaminen ja lounastauot saattoivat joskus unohtua. Tällöin työntekijä pääsee kiinni osaksi ”työn imua”, minkä avulla aika kuluu nopeasti. Työn imussa työskentely on

tehokasta, mutta omat tarpeet voivat unohtua. Terveellisten elämäntapojen tärkeys korostui poikkeusoloaikana. Terveelliset elämäntavat lievittävät stressiä ja tuottavat hyvää oloa.

Kuraattorit kokivat raskaaksi jatkuvan tietokoneella työskentelyn ja paikallaan istumisen. Tietokoneella työskentely lisääntyi verrattuna aikaan ennen poikkeusoloja. Etätapaamisten määrä kasvoi, koska aikaisemmin tapaamiset olisi hoidettu henkilökohtaisesti oppilaan kanssa koululla.

Eräs kuraattoreista mainitsi, että poikkeusolon vuoksi työnohjaus oli laitettu tauolle. Hänen mukaansa hän olisi hyötynyt ja saanut tukea poikkeusolon aikana, jos työnohjaus olisi toiminut normaalin tapaan. Jotta koulukuraattorien työhyvinvointi voitaisiin varmistaa, niin tulevaisuuden varalle olisi tärkeää mahdollistaa kuraattorien pääsy työnohjaukseen, esimerkiksi etäyhteyksien avulla.

8.4 Asiakastyö

Poikkeusoloaika vähensi tai katkaisi kokonaan fyysiset kohtaamiset asiakkaiden ja muiden työntekijöiden kanssa. Kuraattorit kokivat tärkeänä poikkeusoloaikana etäkokoontumiset työkavereidensa kanssa. Yhteiset kahvitauot auttoivat ylläpitämään vuorovaikutusta. Yksi haastateltavista kertoi, että yhteydenpidon tiivistymisen vuoksi tämä synnytti uusia kaverisuhteita työpaikalta. Eräs kuraattoreista teki työtään poikkeusoloaikana lähes kokonaan työpaikallaan, mutta koulu oli pääosin tyhjiällä. Tämä lisäsi hänen mukaansa tunnetta, että hän tekee yksin työtään.

Oppilaiden tapaamiset hoituivat pääosin puhelimen ja viestien (sähköposti, tekstiviesti yms.) välityksellä. Oppilaat ja huoltajat suosivat puhelinsoittoja, mutta kuraattorit tarjosivat myös mahdollisuutta tavata verkkokameran avulla. Verkkokameran avulla toteutuneet tapaamiset olivat aika alhaisessa määrässä. Kuraattorit myös näkivät joitakin oppilaitaan ja varsinkin nuorempia (alakoulun) oppilaita kasvotusten keväällä, mutta nämä tapaukset olivat yksittäisiä.

"Ne oli siis puhelimella -- periaatteessa jos oli sellaisia, -- ja sitten -- mä soitin ja sit sovittiin vaikka -- soitellaan myöhemmin. Ne oli niitä puhelukeskusteluja. Sitten näitten pienempien kanssa, -- että pysyisi kelkassa mukana, jos on näitä oppimisvaikeuksia ja muita, niin sitten meillä kuitenkin oli semmoisia pieniä

ryhmiä koululla tarjolla ja sitten, jos mulla oli siellä niitä asiakkaita, niin sitten se onnistu kahden keskiseksi --, et silleen saatiin sitä hoidettua.” (H3)

Uusia asiakaskontakteja ei juuri syntynyt, vaan yhteydenpitoa jatkettiin vanhojen, jo olemassa olevien asiakkuuksien kanssa. Monet yhteydenotot oppilailta tai huoltajilta tulivat epäsuorasti opettajien ja muun henkilökunnan kautta kuraattoreille. Oppilaat lähestyivät ensin opettajaa, minkä jälkeen opettaja tai muu koulun työntekijä ohjasi oppilaan kuraattorin luokse. Tulevaisuuden varalle kehittämiskohteeksi nostettiin yhä matalamman kynnyksen luomisen oppilaille. Haastateltavat toivoivat, että oppilaat uskaltaisivat lähestyä heitä tukea vaatiessa.

”Varmaan sitten niitä kysymyksiä ja muita tuli varmaan -- opettajille ja muille enempi ja sit mä kuulin sitä kautta -- jotakin, mutta minuun ei -- henkilökohtaisesti otettu -- yhteyttä, että se saattoi sitten tulla mutkan kautta.” (H3)

”Osa vanhemmista sanoi, että ei ole (*syytä ottaa yhteyttä*) ja mitä ollaan nyt syksyn alussa puhuttu niin, että kun se oli niin hektistä se arki, ettei välttämättä tullut -- mieleen et ois voinut mulle soittaa tai ottaa yhteyttä.” (H1)

Kuraattoreihin otettiin eri asioissa yhteyttä. Oppilaiden ja huoltajien yhteydenoton syyt vaihtelivat poikkeusoloaikana aika paljon. Oppilaat huoltajineen eivät olleet haastateltavien mukaan juurikaan huolissaan koronasta ja sen vaikutuksista.

Oppilaiden huolen aiheet ja tuen tarpeet eivät vähentyneet poikkeusoloaikana, vaan ne muuttivat muotoaan. Eräs kuraattoreista kertoi, että oppilaiden kaveriongelmat ja muut oppilaiden väliset ristiriidat jäivät etäkouluun siirryttäessä syrjemmälle ja vastaavasti joidenkin oppilaiden itsetunto-ongelmat lievenivät etäkouluun siirryttäessä (mm. mahdollisen koulukiusaamisen poistuessa).

Toisilla oppilaille etäkouluun siirtyminen hankaloitti opiskelun aloittamista ja etätunneille menoa. Kuraattorit kävivät oppilaiden kanssa keskusteluja etäkoulun arjen rytmistä. Etäkouluun siirtyminen johti joillakin oppilailla unirytmien sekoittumiseen, minkä johdosta oppilaan koulunkäynti kärsi. Koronatilanne pahensi myös joidenkin oppilaiden perheiden tilannetta, mikä aiheutti perheissä omia kitkatilanteitaan. Eräs kuraattoreista auttoi perhettä keskustelemalla puhelimitse ja löytämällä oikeanlaista tukea ja apua perheelle.

”Huoltajat otti yhteyttä et lähinnä se nuoren jaksaminen opinnoissa ja pienillä tää tunnepuoli, et miten niitä sit pystyy harjoittelemaan kotona, et ne oli varmaan ne suurimmat syyt. Tai sit se, et nuorella meni arkirytmii ihan sekaisin, vaikka oltiin sovittu yrittää pitää kiinni normiarjesta.” (H1)

Kuraattorit saivat poikkeusoloajan työskentelystä ja viestinnän sujuvuudesta positiivista palautetta oppilailta, huoltajilta ja koulun henkilökunnalta. Negatiivista palautetta kuraattorien työstä ei tullut juuri lainkaan. Kuraattorit kertoivat, että positiivinen palaute oppilailta, huoltajilta ja koulun henkilökunnalta lämmitti mieltä ja toi arvostusta heidän tekemästään työstään. Kannustavan palautteen saaminen työstä vahvistaa työntekijöiden työhyvinvointia ja -viihtyvyyttä.

Oppilaiden palaute etäkoulusta ja etäpalveluista oli kuraattorien mukaan hyvin kahtia jakautunutta. Suurin piirtein puolet kuraattorien asiakkaista kertoi pitävänsä etäkoulusta ja etäyhteyksien kautta tapaamisista. Loput asiakkaista kertoivat suosivansa mieluummin fyysisesti koululla käymistä ja tämän myötä myös kuraattorin tapaamista kasvotusten. Haastateltavat kertoivat, että voisivat jatkossa oppilaiden kanssa jatkaa etäyhteyksien avulla toteutettuja tapaamisia.

Etäkoulun aiheuttava stressi kuraattoreille muodostui etenkin siitä, tavoittivatko kuraattorit kaikki apua tarvitsevat oppilaat, koska kuraattori ei ollut fyysisesti koululla eikä sen vuoksi välttämättä pystynyt kartoittamaan tukea tarvitsevia oppilaita. Uudet oppilaat, jotka eivät ole ennen käyneet kuraattorilla, eivät välttämättä osanneet tai uskaltaneet ottaa yhteyttä kuraattoriin tai oppilashuoltoon etäkoulun aikana.

8.5 Oppilashuolto

Kaikki haastateltavat kokivat, etteivät pystyneet poikkeusoloaikana ylläpitämään kunnolla koulun ja oppilaiden yhteisöllistä oppilashuoltoa, koska koulut olivat kiinni. Haastateltavat mainitsivat, että jälkikäteen he olisivat halunneet panostaa yhteisölliseen oppilashuoltoon enemmän, mutta tilanteen nopean muutoksen vuoksi yhteisöllisyys jäi puutteelliseksi. Kaikki haastateltavat mainitsivat, että jos etäkouluun siirtyminen tulisi jatkossa eteen, jokainen heistä haluaisi panostaa enemmän yhteisölliseen oppilashuoltoon etäkoulun aikana. Haastateltavat eivät maininneet, mitä nämä eri keinot voisivat olla jatkossa, mutta he suunnittelisivat yhteisöllistä toimintaa yhdessä oppilashuollon ja oppilaiden kanssa.

"Se on semmoinen mitä tarvii, jos etäopetukseen siirtyy, nii tarvii siihen -- panostaa. Se jäi tarkemmin sanottuna keväällä huonommille kantimille, että -- johtuu varmaankin siitä, että etäopetukseen siirtyminen tuli kaikille niin uutena -- sekä oppilaille ja henkilökunnalle muutenkin." (H1)

Eräs kuraattoreista kertoi, että hän teki kunnan nuorisotyön kanssa yhteistyötä perustamalla oppilaille internet-sivulle Discord-alustan, jossa nuoret pystyivät keskustelemaan nuorisotyöntekijöiden ja kuraattorin kanssa. Kuraattori itse päivysti päivällä, ja hänen mukaansa oppilaat eivät kuitenkaan käyttäneet Discord-viestintäpalvelua siihen aikaan päivästä juuri lainkaan. Oppilailla oli monesti päivällä eri oppiaineiden etätunteja, joten he eivät välttämättä pystyneet sen takia osallistumaan. Nuorisotyöntekijät päivystivät enemmän ilta-aikaan, jolloin halukkaat oppilaat osallistuivat enemmän kyseisen nettialustan keskusteluihin. Discord-alustat olivat kevään aikana koulun puolesta uusia kokeiluja, joita monissa kouluissa kokeiltiin. Erilaiset nettialustat ovat yksi keinoista lisätä oppilaiden välistä yhteisöllistä vuorovaikutusta, ja tapa jakaa tunteita ja kokemuksia etäkoulusta.

Myös oppilaiden ja huoltajien kasvanut yleinen ahdistus korona-aikana (kuitenkaan kevään 2020 aikana itse koronavirus ei vielä huoletanut juuri lainkaan) aiheutti lisätarvetta koulun sosiaalityölle. Tämän saman ilmiön ovat huomanneet myös tutkijat Varsta ja Gråsten-Salonen (Varsa, Gråsten-Salonen 2020).

8.6 Tietotekniikka

Kuraattorit eivät saaneet poikkeusoloaikana lisäkoulutusta teknologian käyttöön, mutta haastateltavilla oli jo aikaisempaa osaamista teknologian käytöstä. Yksi haastateltavista kertoi, että hän oli saanut tarkat ohjeistukset, miten eri alustoja käytetään ja mitä alustoja saa käyttää tietoturvallisuuden vuoksi. Kuraattorit kertoivat, että poikkeusoloaika opetti lisää tietoteknisiä taitoja, ja he aikovat jatkossa hyödyntää enemmän tietotekniikan käyttöä työssään. Kokousten pito etäyhteyksien avulla lisää tehokkuutta ja säästää aikaa. Etäopetuksen päätyttyä he voivat tarjota myös oppilaille jatkossa etätapaamisia, jos oppilaat suosivat enemmän tällä tavalla tapaamisia tai jos oppilas olisi sairaana kotona, mutta asiakastapaaminen olisi jo sovittu.

Teknologian käyttö tulee haastateltavien mukaan lisääntymään heidän työssään jatkossa. Poikkeusoloajat toivat varmuutta ja lisätietoa tietotekniikan mahdollisuuksista työssä.

” Sillä tavalla, jos miettii, että kun nyt monethan niin kuin flunssan takia kotona tai ennen kuin ne tietää, onko niillä koronaa tai jotain muuta, jos on sellaisia -- niin voisi käyttää sitä.” (H3)

”Jos miettii -- vaikka kokouksia ja muita tämmöisiä, niin onhan se aika helppoo ettei tarvii lähteä ajelemaan jonnekin maailmaan ääriin tai muuta, että pystyy niin kuin sillä tavalla tekemään -- kokouksia, yhteistyötä niin kuin tommosen vaikka miitin kautta.” (H3)

”Ehkä olen ymmärtänyt ja tajunnut sen, että eihän aina tarvitse mennä paikan päälle vaan vois -- pitää etäpalavereja ja verkostoja tällaista. Ja -- etäyhteyksien kautta, niin välttyttäis siltä autolla ajamisen ees sun taas, kun täältäkin on kuitenkin aika pitkät matkat lähteä minne tahansa, että kyllä sen puoleen liputan kyllä.” (H1)

Etänä työskentely vaati kuraattoreilta uudenlaista taito-osaamista. Välillä tietotekniikan käyttö ei onnistunut, minkä vuoksi kuraattorit joutuivat olemaan yhteydessä kunnan ICT-tukeen tai he keksivät itse luovia ratkaisuja, kuten puhelimen välityksellä soittamisen työntekijälle, jotta hän voisi puhelimen avulla osallistua videopalaveriin. Eräs kuraattoreista mainitsikin, että tietoteknisten asioiden koulutukset olisivat jatkossa tarpeellisia ja kaivattuja.

9 Johtopäätökset ja kehitysehdotukset

Kaikki haastateltavat mainitsivat, että kevään poikkeusoloajan työskentely sujui yllättävän hyvin ja heidän odotustensa yli. He kokivat, että he osaavat jatkossakin, jos etäkouluun joutuvat, toimimaan sujuvammin ja tarttumaan nopeammin työtehtäviin kiinni, koska heillä on jo kokemusta etätyöskentelystä. Koulujen uudet valmiussuunnitelmat etäkoulun varalle auttavat orientoitumaan helposti etätöiden vastuisiin ja työtehtäviin. Toimivan työn tueksi tuloksista nousi esille johdon ripeä toiminta ja sujuva tiedottaminen henkilökunnalle, kuten myös oppilaille. Epätietoisuus oppilaiden hyvinvoinnista ja työn toteutumisesta laskee työn tehokkuutta ja työntekijän hyvinvointia työstään.

Etäkouluun siirtyminen oli heidän mukaansa opettavainen kokemus, jonka myötä heidän ammattitaitonsa vahvistui. Kaikki haastateltavat kertoivat, että he haluavat jatkossakin tehdä kuraattorin työtä mielellään fyysisesti koululla ja nähdä oppilaitaan henkilökohtaisesti. Fyysisesti koululla tapaaminen auttaa välttämään väärinymmärryksiä ja oppilaan tunnetilaa on tällöin helpompi ymmärtää. Sanaton viestintä jää puhelimen välityksellä kokonaan näkemättä. Haastateltavat eivät silti tyrmää ajatusta siitä, että etätöistä opittuja asioita ja välineitä voisi myös käyttää tavallisessa arjessa.

Kaikki haastateltavat kertoivat, että vaikka poikkeusoloajasta nousi uusia käytännön kokemuksia ja tapoja, he toivovat ettei viime kevään kaltaiseen tilanteeseen eli etäkouluun jouduta uudestaan tulevaisuudessa. Jokaisen haastateltavan koulu oli luonut valmiussuunnitelman tulevaisuutta varten, jos sama tilanne uusiutuisi. Suunnitelmaan on luotu jokaiselle työntekijälle omat vastuutehtävät, jotka helpottavat orientoitumista etätyöskentelyyn.

”Nythän on kehitetty valmiussuunnitelma, – se on ollut oppilashuollon työtä, että jos vastaisuudessa tulee samanlainen tilanne, niin osataan sit toimia. Jokaisella on ne omat vastuunsa ja tietää mitä sit tekee. – Kun tosiaan se meni alkuun siinä keväällä, että mietittiin mitä kukakin tekis.” (H1)

Haastateltavat toivoivat, että jatkossa, niin etäkoulun kuin normaali koulutyön arjessa, oppilaat, huoltajat ja muu henkilökunta uskaltaisivat ottaa ajoissa ja matalalla kynnyksellä yhteyttä kuraattoriin ja oppilashuoltoon. Kaikki haastateltavat näkivät ennaltaehkäisevän työn tärkeänä osana kuraattorin työtä ja koulun hyvinvoinnin takaamiseksi.

”Uskallettaisi täältäkin, myös – henkilökunta ottaa reippaammin muhun yhteyttä, jos huoli jossain oppilaasta herää, ettei välttämättä niin kuin ajatella sitä, että sen huolen tarvitse olla kauhean suuri vaan mä itse suosin sitä, että aikaisemmin pystytään – niihin puuttumaan – ettei ne kerkeis kasvamaan niin isoksi, että ehkä se sellainen mitä mä toivoisin. Toivoisin jatkossa -- yleensä ottaen ei pelkästään poikkeusoloaikana vaan yleensäkin -- työskentelevä täällä, niin kuin toivoisi, että nykäistäis hihasta aikaisemmin tai soitettaisiin tai laitettais viestiä, että ”hei nyt on huolta tästä oppilaasta, että ehtisitkö?” (H1)

Haastateltavien mielipiteet olivat melko samankaltaisia keskenään. Kukaan haastateltavista ei kokenut etätyöhön siirtymistä merkittävänä kuormittavana tekijänä heidän omassa työhyvinvoinnissaan. Tuloksista kävi ilmi, että kuraattorit kokevat normaalisti työssään jo aiemminkin vaatimuksia toimia mahdollisimman nopeasti oppilaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi, joten poikkeusoloajan etäkoulu ei sinänsä muuttanut tätä toimintatapaa. Haastateltavat koulukuraattorit olivat sopeutuneet uuteen tilanteeseen yllättävän nopeasti.

Yhteistyön merkitys, varsinkin oppilashuollon kanssa, nähtiin tärkeänä ja hyvinvointia vahvistavana tekijänä. Vaikka omia työkavereita ei pystynyt näkemään fyysisesti, niin etäpalaverit lievensivät yksinäisyyttä ja lujittivat yhdessä tekemisen meininkiä. Johdon tiivis yhteydenpito ja neuvonta nähtiin hyvinvointia tukevana tekijänä.

Teknologian käyttö etätöissä nähtiin positiivisena tekijänä, mikä lisää työn tehokkuutta, viestintää ja yhteistyötä. Haastateltavat kokivat, että he käyttävät jatkossa enemmän erilaisia videoneuvottelualustoja työssään, esimerkiksi oppilaiden, huoltajien ja muiden työntekijöiden kanssa. Verkossa käytävät koulutukset eivät rajaa ketään pois välimatkan vuoksi, vaan työntekijät pystyvät osallistumaan koulutuksiin netin välityksellä. Nämä mahdollisuudet säästävät aikaa ja luontoa sekä mahdollistavat osallistumisen monipuolisesti erilaisiin koulutuksiin.

Kehitysehdotuksena tuli esille mm. kuraattorien toive jatkokoulutuksesta, erityisesti tietotekniikan lisääntyvän käytön mahdollisuuksista niin poikkeusaikoina kuin normaalin koulutyönkin aikana. Samoin toivottiin työnantajan puolelta yhteistoiminnan lisäämismahdollisuuksia niin kunnan eri koulukuraattorien kesken kuin myös muunkin koulun henkilökunnan kanssa.

Kehittämistyönä koulukuraattorien työnantajat voisivat huomioida näitä poikkeusajan olosuhteiden tuomia lieveilmiöitä koulukuraattorien työssä ja olosuhteissa. Yhteistyön kehittäminen ja laajentaminen koulun ulkopuolelle (esimerkiksi erilaisiin nuorisjärjestöihin) nähtiin myös tarpeellisina. Tiivistäen voidaan todeta kuraattorien toivovan vielä enemmän yhteistyömahdollisuuksia eri koulukuraattorien kesken, samoin kuin erityisesti muun oppilashuollon kanssa. Työnantajakunnissa voitaisiin järjestää esimerkiksi enemmän yhteisiä koulutus- ja tapaamispäiviä.

Haastateltavat nostivat yhteisöllisen oppilashuollon puuttumisen/vähentymisen keväältä 2020 ja näkivät siihen panostamisen tärkeänä jatkossa. Samoin toivottiin selkeitä ohjeita poikkeusolosuhteiden varalta, vaikka työnantajat olivatkin yleensä hyvin mukana tämän poikkeusajan aikana. Näistä ongelmista huolimatta haastateltavat kuraattorit suhtautuivat yllättävän myönteisesti poikkeusolojen aiheuttamiin ongelmiin, kuten etäkuratointiin.

10 Pohdinta

Opinnäytetyön aikana pyrin noudattamaan sovittua tieteellistä käytäntöä ja periaatteita. Olen pyrkinyt rehelliseen raportointiin ja kriittiseen tulosten tarkasteluun. Samoin olen pyrkinyt tutkimuksen luotettavuuteen (validiteettiin) ja tutkimuksen toistettavuuteen (reliabiliteettiin). Tutkimuksen eettiset periaatteet kävin huolellisesti jo itse tutkimuksen

lähtökohtienkin takia: mahdollisimman objektiiviset ja neutraalit haastattelukysymykset, niiden puolueeton käsittely ja yhteenveto.

Tutkimuksen tekeminen oli mielenkiintoista, mutta ajoittain haastavaa. Koronatilanne eli ja muuttui jatkuvasti opinnäytetyöni aikana. Poikkeusoloja ei julistettu uudestaan opinnäytetyöni aikana, mutta yksittäiset koulut joutuivat siirtymään korona-altistumisten vuoksi etäkouluun. Suomen toinen kouluaste siirtyi vuoden 2020 lopulla lähes täysin etäopiskeluun, joten toisen asteen koulukuraattorit joutuivat jälleen toteuttamaan etätyöskentelyä.

Koronatilanne vaikutti haastatteluiden toteuttamiseen, joten jouduin tekemään haastattelut puhelimen välityksellä turvallisuuden vuoksi. Olisin itse kokenut haastatteluiden pitämisen henkilökohtaisten tapaamisten kautta luonnollisempana, jolloin olisin nähnyt haastateltavan kuraattorin ilmeet ja eleet. Kiitän kaikkia haastatteluihini osallistuneita koulukuraattoreita yhteistyöstä opinnäytetyötä varten.

Opinnäytetyön valmistumisen aikana Suomessa koronatilanne on yhä päällä, joten jatkotutkimusehdotuksena olisi tärkeää tarkastella koulukuraattorien kokemuksia koko korona-ajan jälkeen (opinnäytetyön kirjoittamishetkellä vuoden 2021 alussa korona leviää ja voimistuu edelleen, joten lopullista yhteenvetoa ei voida vielä suorittaa). Hyödyllistä olisi tutkia laajemmin kuraattorien etätyöilmiötä, esimerkiksi pääkaupunkiseudun koulukuraattorien tilannetta, koska keskimääräisesti heillä on suuremmat oppilasmäärät vastuullaan.

Mielenkiintoista olisi tarkastella tulevaisuudessa peruskoulun eri asteiden kuraattoreiden sekä toisen asteen (lukion ja ammatillisen puolen) kuraattoreiden kokemuksia ja niiden eroavaisuuksia tai samankaltaisuuksia poikkeusolosuhteiden aikana.

Suomessa perusopetuksen luokkien keskip koko vaihtelee noin 16 – 21 oppilaan välillä. Tämä tulos käy ilmi tutkimuksesta ”Opettaja ja rehtorit Suomessa 2019” (Opetushallitus 2020).

Kuraattorien vastuulla voi olla jopa 700–2000 oppilasta. Terveystieteiden tutkimuslaitoksen (2019) tiedotteen mukaan osalla kuraattoreista on vain yksi toimipiste ja joillakin jopa 12 toimipistettä (THL 2019). Tällöin työhypoteesina voisi olla esimerkiksi, kuinka rasittavana eri kuraattorit kokevat toimipisteiden välillä liikkumisen ja

työskentelyn niin normaali työaikoina kuin vastaavasti poikkeusolojen aikana. Tällöin voitaisiin tarkastella esimerkiksi lähityöskentelyn ja etätyöskentelyn eroja ja niiden vaikutuksia oppilashuoltoon; samoin, kuinka toimipisteiden määrä vaikuttaa kuraattorien kokemaan työn kuvaan.

Pohdittavaksi tulisi ottaa myös uusia toimintatapoja ja niiden soveltamista kuraattorien työssä niin normaali koulupäivän kuin poikkeusolojenkin aikana. Samoin olisi mielenkiintoista vertailla muiden maiden eri kouluasteilla toimivien kuraattorien kokemusten kartoittamista poikkeusolojen aikana. Tästä aihepiiristä löytyisi varmasti myös mielenkiintoisia tutkimusaiheita jatkoa ajatellen vertaillen eri maiden kuraattoreiden käytäntöjä. Tällöin saattaisi löytyä uusia ideoita suomalaisten koulujen ja kuraattorien käyttöön. Koulun sosiaalityöstä riittää varmasti jatkotutkittavaa ja kehitettävää aiheesta riippumatta.

Lähteet

Bannister, Caroline 2012. En kurator är ingen naturlig figur i skolan”-Fem skolkuratorers syn på sitt förebyggande arbete på skolan. Lunds universitet. Saatavilla osoitteesta:
<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=3051020&fileId=3051022>. Luettu: 21.11.2020

Curator-lehti 2020. Verkkosivu. Koulukuraattoriyhdistyksen jäsenlehti. Saatavilla osoitteesta: <https://www.talentia.fi/koulukuraattorit/wp-content/uploads/sites/23/2020/12/Curator-2020.pdf>. Luettu 12.1.2021

Hakamäki, Pia, Hietanen-Peltola, Marke, Ikonen, Jonna, Laitinen, Kristiina, Manninen, Marjaana, Palmqvist, Riia, Saaristo, Vesa, Stålh, Vesa, Wiss, Kirsi 15.5.2018. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa – TEA 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy. Saatavilla osoitteesta:
<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Hietanen-Peltola, Marke, Laitinen, Kristiina, Autio, Eva, Palmqvist, Riia 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia. Opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Hietanen-Peltola, Marke, Vaara, Sarianna, Laitinen, Kristiina 2019. Koulukuraattori palvelujen yhdenvertaisuudessa on kehittämistarpeita – tuloksia perusopetuksen opiskeluhuollon seurannasta 2018. Tutkimuksesta tiiviisti 4/2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Hietanen-Peltola, Marke, Vaara, Sarianna, Laitinen Kristiina. ”Meillä ei toistaiseksi ole järjestetty tätä lain vaatimalla tavalla.” – opiskeluhuollon seurannan tuloksia kuraattori työstä toisen asteen oppilaitoksissa. Tutkimuksesta tiiviisti 55/2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Honkanen, Eija, Suomala, Anne 2008. Oppilashuollon käsikirja. Keuruu: Tammi.

Hämeen Sanomat 2020. Suomi sulkee koulut. Verkkosivu. 16.3.2020. Päivitetty 19.3.2020. Saatavilla osoitteesta: <https://www.hameensanomat.fi/kanta-hame/hameen-sanomien-tiedot-suomi-sulkee-koulut-toistaiseksi-hallituksen-tiedotustilaisuus-alkaa-kello-16-1103974/>. Luettu 12.1.2021

Lastensuojelulaki 417/2007. Finlex. Verkkodokumentti.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>. Luettu 28.12.2020.

Lahtinen, Nina 2000. Oppilaan oikeudet ja vanhempien vastuu. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä - Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy-Juvenes Print.

Kettunen, Iita 21.5.2018. Koulusosionomi tukee koko koulun hyvinvointia. Talentia-lehti. Saatavilla osoitteesta: <https://www.talentia-lehti.fi/koulusosionomi-tukee-koko-luokan-hyvinvointia/>. Luettu 20.3.2020.

Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheen- varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Manka, Marja-Liisa 2015. Stressikirja – Mistä virtaa? Latvia: Talentum. BALTO print.

Metropolia. Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö. Saatavilla osoitteesta: <https://www.metropolia.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/tutkimusetiikka#6c18544a>. Luettu 20.4.2020.

Nivala, Elina, Ryytänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka - kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. 2. painos. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Opetushallitus 2020. Opettaja ja rehtorit Suomessa 2019. OPH 2020. Verkkodokumentti. Saatavilla osoitteesta: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/opettajat_ ja_rehtorit_suomessa_2019_esi_ ja_perusopetuksen_opetusryhmat.pdf. Luettu 13.1.2021.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. Finlex. Verkkodokumentti. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>. Luettu 6.1.2021.

Perusopetuslaki 628/1998. Finlex. Verkkodokumentti. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>. Luettu 6.1.2021.

Perusopetuksen järjestäminen 1.8.2020. Päivitetty 20.8.2020. Opetushallitus. Opetustustoimi ja koronavirus. Verkkajulkaisu. <https://www.oph.fi/en/node/8253>. Luettu 27.11.2020

Pippuri, Terhi 2015. Koulun sosiaalityön asiakkuudet ja asiakasprosessit. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaatintutkimus. Saatavilla osoitteesta: <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=f649c044-5af8-4736-85eb-f1e21e211f40>

Saaranen-Kauppinen, Anita, Puusniekka, Anna 2006. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi. KvaliMOTV. Saatavilla osoitteesta: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html. Viitattu 4.5.2020.

Salmivalli, Christina 2003. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Jyväskylä. Ps-Kustannus. 2. uudistettu painos. 97, 191.

Sinokki, Marjo 2016. Työmotivaatio – Innostusta, laatua ja tuottavuutta. Helsinki: Tietosanoma.

Rauramo, Päivi 2009. Työhyvinvoinnin portaat-työkirja. Työturvallisuuskeskus. Saatavilla osoitteesta: https://ttk.fi/files/704/Tyohyvinvoinnin_portaat_tyokirja.pdf. Luettu 26.9.2020

Talentia ry 2013–2016. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Saatavilla osoitteesta: <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>. Luettu 4.5.2020.

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2019. Yhdenvertaisuus ei toteudu koulun kuraattori- ja psykologipalveluissa. Sähköisesti osoitteessa: <https://thl.fi/fi/-/yhdenvertaisuus-ei-toteudu-koulun-kuraattori-ja-psykologipalveluissa>. Luettu 14.1.2021

Törrönen, Maritta, Hänninen, Kaija, Jouttimäki, Päivi, Lehto-Lundén, Tiina, Salovaara, Petra, Veistilä, Minna 2017. Vastavuoroinen sosiaalityö. 3. muuttamaton painos. Helsinki: Gaudeamus.

Varantola, Krista, Launis, Veikko, Helin, Markku, Kaisa, Spoo Sanna, Jäppinen, Sanna 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Varsa, Marjo, Gråsten-Salonen, Hanna 24.4.2020. Lasten etu turvattava - Koulukuraattorit rajattava lomautusten ulkopuolelle. Talentia-uutiset. Saatavilla osoitteesta: <https://www.talentia.fi/uutiset/lasten-etu-turvattava-koulukuraattorit-rajattava-lomautusten-ulkopuolelle/>. Luettu 28.4.2020

Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura.

Veijola, Emilia 2020. Koulukuraattoreiden kokemuksia työhyvinvoinnistaan ja työnsä kehittämistarpeita. Pro gradu-tutkielma. Turun yliopiston kirjasto. Turku. Verkkodokumentti: <https://www.utupub.fi/handle/10024/149759>

Wallin, Aila 2011. Sosiaalityö koulussa. Avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma.

Liite 1

Haastattelurunko

- Kuinka pitkään olet toiminut koulukuraattorina?
- Mikä on koulutuksesi?
- Kuinka monella toimipisteellä työskentelet?
- Miten poikkeusoloaikana yhteistyö oppilashuollon kanssa sujui?
- Miten yhteistyö sujui muiden yhteistyökumppaneiden kanssa?
- Koitko pysyäsi kehittämään oppilashuoltoa ja koulun hyvinvointia poikkeusoloaikana?
- Koitko työmäärässäsi muutoksia poikkeusoloaikana? Jos koit, niin minkälaisia?
- Miten koit vastuusi ja paineiden kasvun poikkeusoloaikana? Olisitko kaivannut enemmän tukea työhösi?
- Aiotko käyttää jatkossa työssäsi enemmän teknologiaa? Miten koit tietotekniikan käyttämisen? Olisitko kaivannut lisäkoulutusta tähän?
- Kuinka olit yhteydessä oppilaiden huoltajiin?
- Miten kahdenkeskeiset oppilastapaamiset hoituivat poikkeusoloaikana?
- Minkälaisissa asioissa oppilaat ottivat sinuun yhteyttä? Poikkesivatko nämä yhteydenotot korona-aikana?
- Saitko oppilailta (tai heidän huoltajiltaan) palautetta poikkeusoloajan työskentelystäsi? Kokivatko he kanssakäymisen haastavampana vai helpommin lähestyttävämpänä?
- Mahdollistiko poikkeusoloaika uusia käytänteitä sinulle?
- Koitko poikkeusoloaikana jotakin erityisen haastavaksi? Mitä muutoksia työhösi olisit kaivannut?
- Opitko jotain uutta itsestäsi tai kuraattorin työstä poikkeusoloaikana?
- Haluaisitko vielä kertoa jotain, mikä jäi päällimmäisenä mieleesi korona-ajan työskentelystä?